

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA, O.P.S.

Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T164 Globální podnikání a právo

**VLIV INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ
NA
SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ**

Bc. Adéla BURDOVÁ

Vedoucí práce: JUDr. Petr Frischmann, Ph.D.

Tento list vyjměte a nahrad'te zadáním diplomové práce

Tento list vyjměte a nahrad'te zadáním diplomové práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod odborným vedením vedoucího práce.

Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná a v práci jsem neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Mladé Boleslavi dne 11. 5. 2015

Děkuji JUDr. Petru Frischmannovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a obohacující diskuze.

Obsah

Obsah	6
Seznam použitých zkratk a symbolů.....	8
Úvod	9
1 Teoretická východiska	12
1.1 Současná legislativní úprava.....	12
1.2 Současný stav problematiky.....	16
2 Společné jmění manželů	19
2.1 Obecná východiska	19
2.2 Vznik a zákonný režim společného jmění manželů	19
2.3 Modifikace společného jmění manželů.....	20
2.4 Součásti zákonného SJM - aktiva	20
2.5 Součásti zákonného SJM - pasiva	22
3 Insolvenční řízení	26
3.1 Obecná východiska	26
3.2 Konkurz.....	29
3.3 Oddlužení.....	31
3.4 Reorganizace	37
4 Dopad insolvenčního práva na společné jmění manželů.....	39
4.1 Obecná východiska	39
4.1.1 Majetková podstata vs. společné jmění manželů.....	39
4.1.2 Problematická místa stávající úpravy majetkové podstaty	42
4.2 Dopady konkurzu na společné jmění manželů.....	43
4.2.1 Nepatrný konkurz.....	46
4.2.2 Problematická místa stávající úpravy konkurzu	46
4.3 Dopady oddlužení na společné jmění manželů.....	48
4.3.1 Oddlužení jednotlivce plněním splátkového kalendáře	48
4.3.2 Oddlužení jednotlivce zpeněžením majetkové podstaty	50
4.3.3 Společné oddlužení manželů plněním splátkového kalendáře	50
4.3.4 Společné oddlužení manželů zpeněžením majetkové podstaty.....	54
4.3.5 Problematická místa stávající úpravy oddlužení	54
4.4 Dopady reorganizace na společné jmění manželů.....	59
4.4.1 Problematická místa stávající úpravy reorganizace	60

Závěr.....	62
Seznam obrázků a tabulek	69
Seznam literatury	70

Seznam použitých zkratk a symbolů

ČR	Česká republika
EXŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů
IS	Insolvenční správce
IZ	Insolvenční zákon
Novela IZ	Zákon č. 294/2013, Sb., kterým je novelizován insolvenční zákon
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (zrušen od 1. 1. 2014)
sen. zn.	Senátní značka
SJM	Společné jmění manželů
sp. zn.	Spisová značka
vzpz.	Ve znění pozdějších zákonů

Úvod

V České republice můžeme v současné době pozorovat dva významné trendy úzce související s tématem této diplomové práce, a to zvyšování počtu rozvodů a vzrůstající zadlužení domácností i firem, které podněcuje vzrůstající trend počtu insolvenčních řízení. Problematiku společného jmění manželů v souvislosti s insolvenčním řízením autorka zvolila vzhledem k stálé aktuálnosti této otázky. Tato právní oblast v posledních letech prochází častými změnami právní úpravy, které se snaží reagovat na nové tendence vývoje a aktuální situaci. Důvodem pro zpracování tohoto tématu je i dlouhodobá stáž, kterou autorka absolvuje v advokátní kanceláři Narcise Tomáška, který je zároveň i insolvenčním správcem. S touto problematikou se tedy autorka této diplomové práce měla možnost setkat i z tohoto úhlu pohledu.

Ke konci roku 2013 žilo skoro 4,5 mil. osob v manželství, což je téměř 51 % všech dospělých obyvatel. Každý rok počet sňatků sice vytrvale mírně klesá, ale i přesto je uzavřeno stále přibližně 43 tis. manželství. Počet rozvodů naopak mírně stoupá, avšak stále nedosahuje počtu nově uzavřených sňatků (Český statistický úřad, 2013, 2014a, 2014b). Transfer mezi oběma stavy (svobodný vs. ženatý) je značný. Společně s tímto trendem vznikají ve společnosti stále složitější majetkové vztahy. Z tohoto důvodu je nutné precizně definovat společné jmění manželů (dále „SJM“) a operace s ním, tj. především jeho vznik, modifikace, zánik a následné vypořádání. Tyto komplikované vztahově-majetkové situace je v současné době nutné komplexně řešit. Obecně panuje ve společnosti velice nízká znalost legislativní úpravy SJM, což se ještě prohloubilo s novým občanským zákoníkem, který vstoupil v účinnost 1. ledna roku 2014. Vzhledem k jeho obsáhlosti - i přes širokou informační kampaň - je pro obyvatele České republiky velice obtížné se s novou regulací seznámit. Např. s předmanželskou smlouvou mají dle průzkumu agentury zabývající se výzkumem veřejného mínění zkušenost jen 2% lidí (Agentura FOCUS, Marketing & Social Research, 2010).

Pokud se zaměříme na druhý trend - zadluženost, lze konstatovat, že zadlužení domácností kopíruje mírně vzrůstající trend s potenciálem k stagnaci (ČNB, 2014). Počet nových insolvenčních návrhů se zvyšuje po několika letech rapidního růstu už jen mírně a pomalu dochází k ustálení. I přesto je fakt, že za sedm let, tj. od

roku 2008, prošlo insolvenčí více než 120 000 subjektů-nepodnikatelů, celkem znepokojujícím (Creditreform.cz, 2015).

Hlavním cílem této práce je prozkoumat a posoudit možné nejasnosti v oblasti aplikace a interpretace insolvenčního zákona v případě dopadu insolvenčního řízení na společné jmění manželů a případně navrhnout možná budoucí zpřesnění či úpravy těch ustanovení stávající právní regulace, která by mohla být problematická z pohledu věřitelů, dlužníků či samotných manželů. Současně si tato práce dává za cíl potvrdit či vyvrátit hypotézu, že insolvenční zákon reaguje dostatečně na nové tendence v oblasti insolvenčního řízení a změny v úpravě společného jmění manželů.

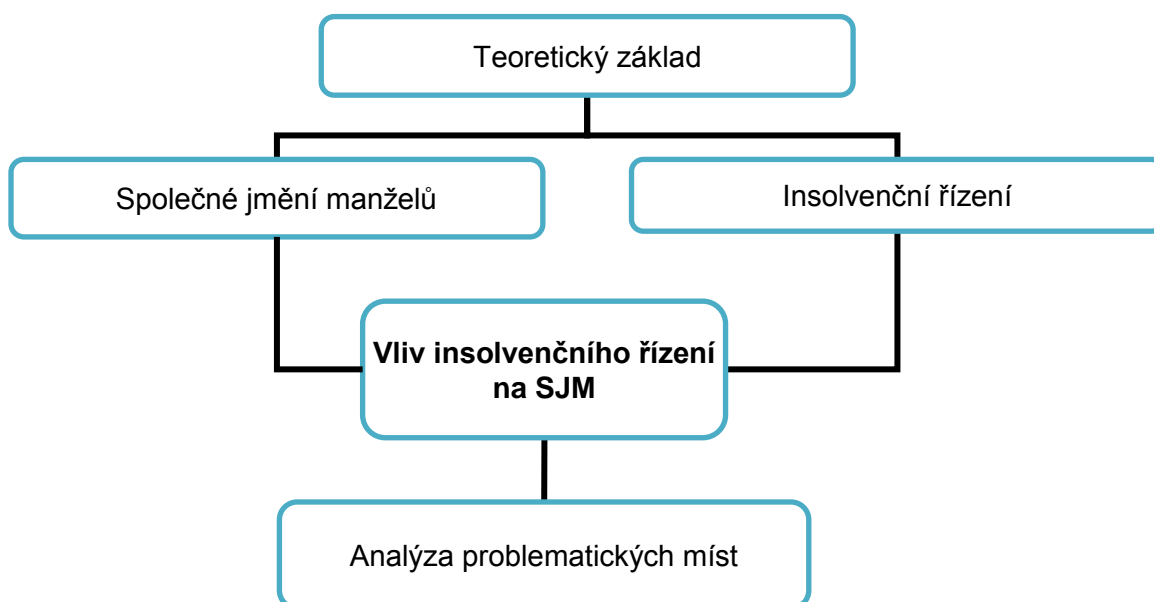
Hlavní zdroje poznání, které usnadní základní porozumění tématu, jsou především zákony, důvodové zprávy k nim a judikatura. Jedním z problémů je relativní čerstvost občanského zákoníku a časté novely insolvenčního zákona. Je tedy potřeba rozlišovat, zda se dané informační zdroje vztahují k staré či nové úpravě občanského či insolvenčního práva. Použita v tomto případě může být bez problému i značná část insolvenční judikatury týkající se insolvenčního zákona před jeho poslední novelou, protože novela ze své značné části vychází již z judikovaných skutečností. Jsou použity a podrobně prostudovány právní předpisy obsahující hmotně právní i procesně právní úpravu - především insolvenční zákon, občanský zákoník a občanský soudní řád - i jejich odborné komentáře. Důraz je kladen rovněž na aktuální judikaturu (prvoinstanční i odvolací), která reaguje na překotný vývoj v této oblasti pružněji než zákony.

K zachycení aktuálních tendencí vývoje dané oblasti je využito značné množství časopiseckých článků - zejména z Konkurzních novin a serveru epravo.cz. V množství publikací je zpracována problematika insolvence i společného jmění manželů, avšak každé samostatně, žádná z publikací se nezabývá jako hlavním tématem vlivem insolvenčního řízení na společné jmění manželů, většina publikací se mu věnuje jen velmi okrajově v pár odstavcích.

Celá diplomová práce je rozčleněna do čtyř kapitol. V rámci první kapitoly jsou rozebrána teoretická východiska, která usnadní vstup do dané problematiky a orientaci v dalších kapitolách. Tato kapitola se zakládá především na využití deskriptivní metody a následné interpretace poznatků. Vzhledem k obsáhlosti

právní úpravy obou klíčových prvků práce - společného jmění manželů i insolvenčního řízení - jsou oba instituty rozebrány nejprve samostatně ve dvou nezávislých kapitolách. V této části je využito především analytických a sumarizačních postupů, které pomohou k vybrání těch aspektů obou problematik, které jsou důležité pro vlastní cíl práce.

Po tomto rozsáhlém úvodu do problematiky následuje klíčová kapitola této práce, která vychází z poznatků předešlých kapitol a zabývá se řešením problematiky vlivu insolvenčního řízení na společné jmění manželů, tj. prolnutím předešlých kapitol. Jedná se o kapitolu zásadní pro naplnění cíle práce. Tato část práce spojuje informace získané v předešlých dvou analytických kapitolách a pomocí syntézy reaguje na propojení obou institutů - SJM a insolvenčního řízení.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 1 Schéma diplomové práce

Jednotlivé způsoby řešení úpadku (oddlužení, konkurz a reorganizace) budou rozebrány samostatně v jednotlivých podkapitolách. V neposlední řadě jsou v každé podkapitole rovněž prozkoumány a posouzeny možné nejasnosti v oblasti aplikace a interpretace příslušných zákonů a popřípadě navržena možná budoucí zpřesnění či úpravy těch ustanovení stávající právní regulace, která by mohla být problematičtější z pohledu věřitelů, dlužníků či samotných manželů.

Tato diplomová práce je zpracována k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2015.

1 Teoretická východiska

Jak již téma práce naznačuje, vliv insolvenčního řízení na společné jmění manželů zasahuje do dvou velkých oblastí práva. Společné jmění manželů nalezneme upravené v rámci práva občanského. Insolvenční řízení pak upravuje právo insolvenční, a to především insolvenční zákon. Od tohoto základu se odvíjí i další členění práce, kdy budou obě oblasti nejprve rozebrány samostatně a teprve poté ve vzájemných souvislostech.

Při určování přesnějšího vymezení tématu této diplomové práce bylo zjištěno, že lze rozeznat dva směry, jak insolvenčního řízení může ovlivnit společné jmění manželů. V průběhu insolvenčního řízení mohou manželé vystupovat buď jako dlužníci, či jako věřitelé. Častěji z těchto dvou nabízených situací nastane stav, kdy se manželé dostanou do tísnivé finanční situace a je nutné ji řešit pomocí insolvenčního řízení. Manželé jsou tedy v postavení dlužníků. Druhý úhel pohledu se zaměřuje na situaci, kdy manželé mají pohledávku spadající do jejich společného jmění, vůči dlužníkovi v úpadku. První situaci bude věnována tato diplomová práce. Se situací druhou se vypořádáme v následujícím odstavci, protože řešení této materie není tak obsáhlé, jak tomu bude u situace první.

Manželé v tomto případě podávají jednu společnou přihlášku pohledávky a mají postavení společných účastníků insolvenčního řízení, dále se vše řídí běžnými ustanoveními insolvenčního zákona (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000). Pokud by si každý z manželů přihlásil tutéž nerozdílnou pohledávku samostatně, bude jedna z přihlášek pohledávek v rámci insolvenčního řízení správcem popřena pro výhradu duplicity obou přihlášek. Ať tak či tak, nakonec případně uspokojená část hodnoty pohledávky do společného jmění manželů.

Nadále se již tato práce v následujících kapitolách a podkapitolách bude zabývat pouze situací, kdy jeden z manželů či oba jsou v postavení dlužníka.

1.1 Současná legislativní úprava

Společné jmění manželů spadá do oblasti práva soukromého a je podrobně upraveno zákonem č. 89/2012 Sb., **občanským zákoníkem** - dále „NOZ“. Tento relativně nový zákon nahradil původní (za socialismu vzniklou a po roce 1989

mnohokrát novelizovanou) právní úpravu občanského práva z roku 1964, která již podle mnohých nevyhovovala novým demokratickým poměrům a již od revoluce v roce 1989 se o nutnosti její rekonstrukce hovořilo (srov. Kausta, 2013, Eliáš, 2012, str. 5). Úpravu společného jmění manželů v základních prvcích NOZ příliš nezměnil, změnou je však větší detailnost úpravy. Podrobněji se tato práce bude věnovat analýze úpravy SJM a jejímu vývoji v celé následující kapitole.

Druhá základní část této práce, a sice insolvenční právo je upraveno především zákonem č. 182/2006 Sb., **zákon o úpadku a způsobech jeho řešení** (insolvenční zákon) - dále „IZ“. Tato úprava vstoupila v účinnost počátkem roku 2008. Toto vstoupení v účinnost však bylo o pět měsíců posunuto oproti původnímu termínu, protože nebyla včas připravena elektronická verze insolvenčního rejstříku (součást projektu elektronizace justice), který je jedním z klíčových prvků zákona (Žitek, 2007). Původně měla legisvakční lhůta tohoto zákona čítat jen 13 měsíců, což při přijetí obdobných zákonů v jiných evropských zemích všeobecně není považováno za zrovna dlouhou dobu k seznámení veřejnosti se zákonem, avšak rychlé přijetí nového zákona již bylo společensky nutné. Po prodloužení lhůty na jeden rok a osm měsíců se zákon téměř vyrovnal neporovnatelně delšímu a komplexnějšímu občanskému zákoníku, který měl legisvakanci jen o měsíc delší.

Kvalitu regulace insolvenčního práva prověřují v současné době i následky krize, která je nejen v evropských ekonomikách náročnou zkouškou i pro legislativu. S krizí přibývá zadlužených domácností i firem, které pak nejsou dlouhodobě schopny dostát svým závazkům a mohou se dostat do značných potíží. Stoupá zadlužení domácností (Creditreform, 2014). Spolu s tím stoupá adekvátně i počet insolvencí. Lze konstatovat, že zadlužení domácností imituje mírně vzrůstající trend, avšak výhledy do budoucna již optimisticky počítají se sklonem ke stagnaci (ČNB, 2014). Počet nových insolvenčních návrhů se rovněž postupně stabilizuje. Od data účinnosti insolvenčního zákona (tj. za sedm let) se insolvenční řízení týkalo více než 120 000 subjektů (Creditreform, 2014).

Legislativa by měla zachycovat aktuální vývoj ekonomických vztahů a regulovat i nové majetkově-vztahové situace, které v současné době vznikají v celé své komplexnosti. Je to důležité proto, aby byla stále vhodně nastavena rovnováha mezi zájmy dlužníků a věřitelů a zároveň dosaženo co nejefektivnějšího řešení

nastalé situace. I z tohoto důvodu je třeba zákony změnám přizpůsobovat. Insolvenční zákon za prvních 6 let své účinnosti již zaznamenal dokonce 19 novel. Aktuální znění zákona je nyní platné od 1. 1. 2014. Tato poslední novela (v dalším textu práce označovaná pro přehlednost jako „Novela“) reaguje především na dosavadní praxi soudů a zavádí některé již dávno judikované prvky insolvenčního řízení do zákonné úpravy - např. společné oddlužení manželů. Tato Novela byla schválena ve třetím čtení po jemných úpravách Ústavně právního výboru. Žádný z přítomných poslanců nehlasoval proti. Tato změna zákona tedy našla podporu skrz celé politické spektrum, vyjma KSČM, jejichž všichni poslanci se zdrželi hlasování. Zákon následně z důvodu rozpuštění Poslanecké sněmovny nepodepsala předsedkyně Poslanecké sněmovny (Sněmovní tisk č. 929, 2013). Avšak již dnes (pozn. 8. 1. 2015) je jasné, že nejpozději v polovině roku 2015 bude následovat další novela. Tuto novelu označil za prioritu vlády i premiér Bohuslav Sobotka, spolu s novelou občanského zákoníku a exekucí (ČTK, 2014).

Mimo insolvenčního zákona je dalším klíčovým předpisem pro insolvenční právo zákon č. 99/1963 Sb., **občanský soudní řád** - dále „OSŘ“ - v tomto případě je subsidiárně použitelným předpisem k insolvenčnímu zákonu. Vztah tohoto nespočetněkrát měněného zákona, historického data vzniku, s insolvenčním zákonem byl poslední Novelou IZ zpřesněn na nynější použití jen těch ustanovení OSŘ, která se týkají sporného řízení (§ 7 IZ). Přiměřená aplikace ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí je zcela vyloučena. Aplikace ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ, která v minulosti dělala problémy a musela být před vstoupení v účinnost Novely IZ judikována (Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 1. 2014, sp.zn. 29 ICdo 37/2012), je v insolvenčním řízení také již výslovně vyloučena (§ 7 IZ). Toto ustanovení¹ regulovalo otázku vlivu zúžení rozsahu (popř. zrušení) společného jmění manželů na příslušenství daného majetku do SJM ve vztahu k vymáhání dluhů vzniklých i před vznikem manželství. Není tedy možné zahrnout majetek vyloučený ze SJM smlouvou o zúžení do majetkové podstaty druhého z manželů - dlužníka. Tyto změny v pozitivním slova smyslu zpřesnily použití tohoto procesního předpisu a vedou k větší právní jistotě pro všechny strany. Navíc eliminují negativní vliv na výlučný majetek druhého z manželů - nedlužníka.

¹ Pozn. § 262a odst. 1 OSŘ

Pokud není použití OSŘ možné, lze podpůrně použít další procesní předpis, a to zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Mohlo by se zdát, že náplň insolvenčního zákona má blízko i k exekučním řízením a nabízet se tak i podpůrně použití exekučního řádu. Jedná se však o dva na naprosto odlišných zásadách postavené instituty. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011 je řečeno, že *„mezery v úpadkové úpravě nelze nahrazovat přiměřenou aplikací práva exekučního, které je coby způsob individuálního prosazení práv dlužníkůvých věřitelů vybudováno na zcela jiných principech, než jsou ty, jimiž se řídí právo úpadkové.“* Novela insolvenčního zákona zpřesnila ne vždy jasný vztah exekučního a insolvenčního práva, který byl často předmětem nejasností. Nyní jsou již bez diskuzí ustanovení exekučního práva (přiměřeně) uplatnitelná v insolvenčním řízení, jen pokud na ně insolvenční zákon výslovně odkáže. Odlišnost těchto dvou oblastí práva lze jasně dokázat už i jen na jejich základním prvku - insolvence vede k uspokojení více věřitelů (hromadné řešení), ale exekuce vede k uspokojení pouze a právě jednoho věřitele (individuální řešení) - i proto jsou obě právní regulace postaveny na zcela jiných principech a fungují v jiných režimech. Společné však mají to, že jsou obě předmětem častých změn, hojně diskutované a nejednou sporné.

Dle analýzy autorky jsou základní ustanovení insolvenčního práva přehledně uspořádána do dvou klíčových zákonů - insolvenčního zákona a podpůrně občanského soudního řádu. Toto uspořádání je vhodné a působí celistvě. Jediným problémem, který se však netýká jen insolvenčního práva, je stáří OSŘ. Tento řád, který zasahuje do značné části soukromého práva, by si po mnoha letech své služby namísto neustálých aktualizací zasloužil novou podobu. V ideálním případě mohl vzniknout společně s novým občanským zákoníkem, to se však nestalo. A nyní OSŘ pokulhává za modernějšími předpisy a v mnoha věcech je o krok pozadu, a tudíž nestíhá reagovat na všechny nové směry vývoje. Insolvenční právo upravují dále ještě mnohé předpisy týkající se okrajových oblastí, jako například zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích či vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení. Tyto a další předpisy však nejsou pro tuto práci příliš významné.

1.2 Současný stav problematiky

Po vstoupení v účinnost nového občanského zákoníku (tj. od 1. 1. 2014) dle deníku Mladá Fronta rapidně stoupl počet rozvodů a počet lidí, kteří se nakonec rozhodnou sňatek raději ani neuzavřít. Právní poradny se plní lidmi, kteří se bojí nesplácených dluhů manžela a následné odpovědnosti obou manželů a exekucí na společné jmění manželů (Moniová, 2015). Často také lidé neznají rozdíl mezi insolvenčním řízením a exekucemi a jejich vlivem na jejich společný majetek v manželství či na jejich výlučný majetek. Lidé ani příliš nevyužívají institutů předmanželských smluv či zúžení společného jmění manželů (Agentura FOCUS, Marketing & Social Research, 2010). Obecně se jak exekuční předpisy, tak insolvenční předpisy snaží v současné době zpřesnit vztah obou manželů při existenci dluhů a zároveň zvýšit ochranu druhého z manželů.

Společné jmění manželů je i přes veškerou snahu zákonodárců kontroverzním tématem v insolvenční praxi. Neexistuje mnoho ustálených judikátů, které by se různými úskalími tohoto zabývaly, a když už existují, obsahují často i navzájem rozporné výklady, či navazují na aktuálně platnou legislativu, která se však od roku 2008 turbulentně mění, a tudíž ne všechny její závěry jsou na současné případy použitelné. Příkladem problematiky, která naráží na neustálenou judikaturu a neexistenci podrobné zákonné úpravy je např. vztah manželství k různým typům insolvenčního řízení, který stále není dořešen ani posledními novelami insolvenčního zákona. Základy řešeny jsou, avšak jen v obecné rovině, v rámci několika málo ustanovení a detaily jsou ponechány pouze na rozhodování soudů. Pozitivní změnou je, že do insolvenčního zákona z judikatury nově přešel prvek společného oddlužení manželů. Což lze hodnotit velice pozitivně – tento krok zvyšuje právní jistotu obou manželů v rámci řešení jejich společných finančních záležitostí při insolvenčním řízení. Bohužel však tento princip není rozveden do detailů a je i nadále ve značné míře ponechán na rozhodování soudů.

Toto pak následně zvyšuje délku insolvenčních řízení, která jsou prodlužována i kvůli častým odvoláním k soudům druhé instance. Zároveň to samozřejmě snižuje právní jistotu všech účastníků insolvenčního řízení, kteří jsou i bez toho již probíhajícím řízením značně finančně zasaženi. Už i jen prostředky, které věřitel dostává různými způsoby, po částech, značně po době jejich splatnosti a často ne v plné výši, mohou způsobovat jeho druhotnou platební neschopnost, která pak

může ústít v další vlnu finančních problémů a přelévat se na další subjekty, ať už finančními problémy či nutností propuštění části zaměstnanců a následně jejich ztíženou finanční situací z důvodu ztráty zaměstnání. Problémy pak pulsují mezi domácnostmi a podniky, což samozřejmě zhoršuje hospodářskou situaci země. Dle výzkumů prof. Kislingerové je počet insolvenčních řízení *přímo závislý na ekonomickém cyklu s dodatkem, že i stagnace nebo mírný růst zvyšují počet insolvencí* (Kislingerová, 2013). Tyto dvě tendence se tedy ovlivňují vzájemně.

V současné době, kdy je Evropská unie značně podnikatelsky propojená, jsou běžné situace, kdy podniky přesahují rámec jednoho státu (v rámci odběratelských, dodavatelských řetězců, zaměstnanců, poboček, aj.). Dokonce je možnost založit i evropské podniky. I proto je nutné mít stabilní podnikatelské prostředí, do něhož insolvenční právo bezpochyby patří. Možnost vymáhání plnění smluv je jedním ze základních prvků obchodního práva. Aby ostatní státy (potažmo cizí firmy) neměly problém s Českou republikou spolupracovat, je nutné mít funkční a alespoň z části předvídatelnou právní regulaci insolvenčního práva. Úprava insolvenčního práva spadá do výlučných pravomocí členských států (není harmonizovaná). EU stanovuje jen kolizní normy, které určují pod jakou národní úpravu daný insolvenční případ spadá (**Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení**). Toto nařízení se nesnaží dosáhnout komplexní harmonizace národních úprav insolvenčního řízení, je v něm však akcentováno, že jsou oblasti, kde je třeba s ohledem na zájmy věřitelů a dalších zúčastněných osob dosáhnout shody. Dle přesvědčení autorky by bylo vhodné do budoucna postupně ještě více prohloubit harmonizaci různých typů úpadků v zemích EU. Ekonomiky se stále více a více propojují a pro zúčastněné subjekty by bylo jednodušší, kdyby nemusely v každém případě hledat národní úpravu, které daná věc podléhá, najímat si právníky v dané zemi a studovat danou regulaci (srov. Majerová, 2014). U fyzických osob pak může nastat situace, kdy se přestěhují v rámci volného pohybu osob a pracovníků v EU do země, kde je pro ně jednodušší dosáhnout oddlužení. To může být značným problémem pro věřitele, kteří pak musí komunikovat se soudem v jiném členském státě EU a popřípadě se snažit prokázat, že hlavní zájmy dlužníka dle výše zmíněného Nařízení Rady č. 1346/2000 jsou v ČR a že soudní řízení by tedy mělo být přesunuto do ČR.

I proto se autorce zdá výhodnější jak pro věřitele, tak pro soudy, aby byla více sjednocena úprava insolvenčního práva v rámci EU (srov. Forum shopping).

2 Společné jmění manželů

2.1 Obecná východiska

Obecná právní úprava manželského majetkového práva je komplexně součástí občanského zákoníku. Toto je jedna z pozitivních změn, které přinesl nový občanský zákoník. Před jeho účinností byla totiž tato oblast upravena více právními předpisy. Nynější řešení jednou celistvou úpravou je dle prof. Karla Eliáše „*vhodné a výhodné*“ (Eliáš, 2012, str. 286). Tato práce se v této kapitole bude zabývat úpravou jednoho z institutů manželského majetkového práva - společného jmění manželů, v kapitole čtvrté pak speciální úpravou určitých specifik SJM v rámci insolvenčního zákona.

Právní úprava SJM ve starém a aktuálním občanském zákoníku se ve svých základech shodují. Nová úprava je však výrazně rozsáhlejší a kompaktnější. Lze v ní nalézt detaily reagující na dosavadní judikaturu a nové vymezení některých pojmů - např. obvyklé vybavení rodinné domácnosti, nebo nové instituty - např. smlouvou upravené SJM zapsatelné do veřejného seznamu. O novinkách bude pojednáno níže. Pro samotné společné jmění manželů, jeho regulaci i tuto práci je důležité i to, zda je některý z manželů zároveň i podnikatelem či ne. Rovněž toto specifikum je třeba vzít v konkrétních případech v potaz.

Hned zkraje této kapitoly je pro zřetelnost důležité zmínit, že problematika společného jmění manželů se týká výslovně jen manželů (registrovaní partneři mají majetkové právo řešeno odlišně mimo občanský zákoník). Ve zbytku práce se bude tato práce zabývat jen manželským majetkovým právem.

2.2 Vznik a zákonný režim společného jmění manželů

Společné jmění manželů vzniká uzavřením manželství, pokud se manželé či snoubenci nedomluví na jiném datu vzniku. Automaticky vzniká v zákonném režimu, vzhledem k nebývalé volnosti, kterou dává občanský zákoník subjektům práva, je však možno tento režim upravit (viz Modifikace SJM).

Společné jmění manželů je mimo ustanovení o majetkovém právu manželů (v části druhé NOZ), upraveno podpůrně i ustanoveními o společnosti, popř. o spoluvlastnictví. Jeden z hlavních autorů nového občanského zákoníku, prof. Eliáš, v důvodové zprávě k němu říká, že: „*manželé tvoří společenství, obdobně*

jako spolunájemci, spoluvlastníci, ti, kdo se sdružili, aby spojili své síly nebo prostředky, aniž mají v úmyslu vytvořit právnickou osobu“ (Eliáš, 2012, str. 312). Toto tvrzení celkem přesně specifikuje postavení manželů vůči sobě. Jejich dobrovolné rozhodnutí spojit svou energii a majetky s vidinou společného prospěchu (popřípadě vůli se dobrovolně dohodnout o částečném vzniku společného jmění či naprosto oddělených jmění). Tento společný majetek však nemusí mít jen kladnou hodnotu, jeho součástí jsou rovněž dluhy. Může se v krajním případě stát, že SJM bude dokonce předlužené (hodnota závazků bude vyšší než hodnota aktiv).

2.3 Modifikace společného jmění manželů

Společné jmění manželů ve většině případů podléhá zákonem danému režimu. Tento stav nastane, pokud manželé nepodniknou žádné kroky směrem ke změně režimu fungování svého majetku. Tento stav však může být buď dobrovolně (smlouvou o manželském majetkovém režimu) či nedobrovolně (rozhodnutím soudu) změněn. Smluvený režim je možno dojednat již před vznikem manželství či až během manželství, vždy však s účinky *ex tunc* (§ 716 NOZ). Subjekty si mohou vyhradit režim úplně oddělených jmění či pouze úpravu SJM - jeho zúžení nebo rozšíření. Touto smlouvou však manželé nemohou upravit poměry, které se týkají obvyklého vybavení domácnosti, protože to již není nadále součástí SJM (§ 3038 NOZ, vysvětlení tohoto pojmu viz následující podkapitola). Modifikační smlouvy lze od 1. 1. 2014 zapsat do veřejného seznamu - Seznam listin o manželském majetkovém režimu. Tím získávají účinnost vůči třetím osobám, které jsou povinny si údaje z tohoto seznamu vyhledat a respektovat je. Jejich neznalost jde k přítěži třetích osob, které se s informacemi neseznámili, ale mohli a měli se s nimi seznámit. Toto může být v některých případech důležité např. pro exekutory při zabavování majetku.

Soudní režim společné jmění může být zřízen na základě vážného důvodu (§ 724 odst. 1 NOZ). Tímto důvodem může být mimo jiné i začátek podnikání jednoho z manželů, popřípadě vznik jeho neomezeného ručení v rámci právnické osoby.

2.4 Součásti zákonného SJM - aktiva

Jako součást zákonem stanoveného společného jmění manželů je definováno vše, co manželé nabyli za trvání manželství, ať již společně či každý zvlášť. Dále

na tuto definici navazuje taxativní seznam věcí vyloučených ze SJM. Výjimkami tedy jsou osobní věci manželů, věci vztahující se konkrétně jen k osobě jednoho z manželů (dar, dědictví, odkaz, náhrada nemajetkové újmy na jeho právech). Dále vše, co nabyl jeden z manželů právním jednáním s majetkem ve svém výlučném vlastnictví a náhrady za poškození, zničení či ztrátu veškerého výše jmenovaného majetku. Nově jsou od roku 2014 součástí SJM i zisky z výlučného majetku jednoho z manželů (vše v tomto odstavci viz § 709 NOZ).

Nově definovaným pojmem je **obvyklé vybavení rodinné domácnosti**. Tento pojem se již dříve používal v oblasti exekucí. NOZ nyní definuje, co do tohoto obvyklého vybavení patří (pozn. *je to soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů* - § 698 odst. 1 NOZ). Tento otevřený právní pojem je nezbytné použít z toho důvodu, že taxativní výčet by bylo nutné často aktualizovat a přizpůsobovat aktuálním přiměřeným majetkovým poměrům rodin. Problémem otevřených pojmů pak však je, že i přesto, že je jasná jejich jádrová oblast (př. lednice, která do okruhu těchto věcí bezpochyby patří) a jasný okruh věcí vně (př. automobil), prostor mezi těmito extrémy je diskutovaný a sporný. Zmíněné vybavení je zároveň v přechodných a závěrečných ustanoveních NOZ vyjmuta ze SJM (§ 3038 NOZ) - nejen z nově vzniklých jmění, nýbrž i ze všech již existujících. Nový občanský zákoník tímto zasáhl do obsahu naprosté většiny SJM, které toto vybavení běžně obsahovaly. Věci se stávají součástí obvyklého vybavení z podstaty *svého účelu bez ohledu na to, kdo je vlastní* (Bezouška, 2013, str. 111). Tím v podstatě zákonodárce říká, že tyto věci spadají do zvláštního režimu zákonem chráněného, neurčuje však přesně, do jakého režimu tyto věci spadají (srov. Bezouška, 2013 - domnívá se, že spadají pod režim společenství jmění). Pravděpodobně se jedná o typ spoluvlastnictví. Tento zvláštní režim se vyznačuje především tím, že tyto věci nyní již nebudou podléhat vypořádání SJM. V důvodové zprávě však není vysvětleno, co k tomuto kroku zákonodárce vedlo. K tomuto tématu se vyjádřil v rámci knižní publikace mj. Petr Bezouška, který se zamýšlí, zda se toto vyčlenění *nejeví jako zbytečné, neboť i když věc původně patřila pouze jednomu z manželů, nemění její zařazení do obvyklého vybavení vlastnický režim, ten může být jakýkoli, vždy se však uplatní speciální pravidla správy* - pozn. autorky - dle § 698 odst. 2 NOZ je k nakládání s věcí potřeba souhlasu druhého z manželů, pokud se nejedná o věc

zanedbatelné hodnoty (Bezouška, 2013, str. 112). Autorka se domnívá, že jedním z důvodů pro vynětí tohoto souboru věcí ze SJM může být, že zákonodárci chtěli usnadnit práci manželům, pro které by po té bylo jednodušší a rychlejší vypořádání SJM. Práce soudů by však usnadněna nebyla, protože by se dále manželé domáhali žalobami o vypořádání hodnot spadajících do obvyklého vybavení domácnosti. Zvláště problém bude s věcmi z vybavení, které nejsou ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů. Jednou z dalších verzí by mohla být ochrana těchto věcí před exekucí, avšak množina věcí tvořících obvyklé vybavení rodinné domácnosti již dříve nemohla být exekučně zabavena (pozn. autorky - dříve pod pojmem obvyklé vybavení domácnosti) - ani dle OSŘ.

Již tedy není možné zúžit SJM na obvyklé vybavení domácnosti, což bylo dříve používáno. Nyní by se muselo SJM zrušit kompletně. Pokud bylo dosud fungující smlouvou zúženo SJM na obvyklé vybavení domácnosti, bude nyní z této smlouvy pravděpodobně automaticky obvyklé vybavení vyjmuto i zpětně. Může nastat situace, kdy SJM zcela zanikne a manželé budou nadále hospodařit společně s obvyklým vybavením domácnosti bez nutnosti jeho rozdělení. Neexistuje však zatím žádná ustálená ani ojedinělá judikatura, všechna řešení jsou tedy stále jen dohady. Dle vyjádření soudce Nejvyššího soudu Michala Králíka je dokonce toto ustanovení „*legislativní chybou, a proto se předmětné ustanovení v praxi neaplikuje a věci tvořící obvyklé vybavené rodinné domácnosti tudíž budou i nadále součástí společného jmění manželů*“ (Králík, 2014).

2.5 Součásti zákonného SJM - pasiva

Aktivům se tato práce již věnovala, nyní přichází na řadu druhá, občas opomíjená, část společného jmění manželů, a to závazky. NOZ v § 710 stanovuje, že součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství. Dříve se mluvilo o dluhách „vzniklých“ za manželství. Toto relativně drobné vyměnění pojmů způsobuje změnu výkladu. Podle výkladu prof. Eliáše jde nyní jen o *dluhy soukromoprávní, protože jen ty lze převzít* (Eliáš, 2012, str. 311). Vyňaty jsou tedy dluhy např. z titulu nezaplacených daní, výživného, aj.

Závazky můžeme rozdělit do několika kategorií vzhledem k době jejich vzniku a následných účinků na jednoho či oba z manželů. Může se jednat o:

a) dluhy náležející do výlučného majetku jednoho z manželů

V tomto případě je v postavení dlužníka jen ten z manželů, který do závazku vstoupil. Dluh neovlivní společné jmění manželů. Bez ohledu na skutečnost, zda dluh vznikl před vstupem do manželství či za trvání manželství vzal na sebe daný závazek jen jeden z manželů. Posledně jmenovaný případ nastává například, pokud se jeden z manželů zaváže věřiteli a druhý z manželů o jeho vstoupení do závazku nevěděl. Výjimkou z tohoto je však situace, kdy se jedná o vstoupení do závazku, který se vztahuje k běžnému nebo každodennímu vedení domácnosti (př. nákup pračky), tyto dluhy patří do SJM (§ 712 NOZ). Pokud výlučný dluh jen jednoho z manželů je menší než veškerý dosavadní zisk plynoucí z tohoto závazku, pak spadá do SJM (do SJM patří zisk i dluh vztahující se k závazku).

Vymáhání výlučného dluhu jednoho z manželů může věřitel po dobu trvání SJM činit i ze společného jmění, nejen z výlučného majetku daného manžela. Pokud se však skutečně jedná o výlučný dluh a druhý z manželů projeví bezodkladně po té, co se o dluhu dozvěděl, nesouhlas a jeho vymáháním ze SJM, může být SJM postiženo jen do výše podílu dlužníka na SJM (§ 731 NOZ). Toto ochranné ustanovení zatím není mezi veřejností dostatečně rozšířeno a ani uplatňováno. Použito může být v situacích, kdy dojde na exekuci a exekutor uspokojuje dluh z celého majetku v SJM - jediný, kdo by v této chvíli neznalého manžele mohl na toto upozornit je tedy exekutor. Pro toho je však jednodušší a rychlejší uspokojit závazek z celého SJM a sami věřitelé toto z jasných důvodů také ocení.

b) dluhy náležející do společného jmění manželů

Dluhy jsou manželé v tomto případě povinni plnit společně a nerozdílně (§1872 NOZ). Oba manželé jsou v postavení dlužníka - tzn. vymáhání, popř. insolvenční řízení může být vedeno proti jednomu z manželů, proti oběma zvlášť, či proti oběma zároveň. Tyto tři způsoby řízení jsou odvozeny od faktu, že věřitelé mohou požadovat plnění od kteréhokoli z manželů jednotlivě či po obou, a to i uspokojením z jejich výlučných majetků. Do SJM patří rovněž dluhy, v rámci kterých se zavázal jen jeden z manželů, ale druhý např. s uzavřením smlouvy souhlasil. Všechna ustanovení o dluzích a společném jmění manželů se snaží najít rovnováhu mezi zájmy věřitele a zájmy ochrany rodiny. Autorka se domnívá, že v rámci možností se jim to celkem daří. Majetek manžela-nedlužníka je chráněn (př. bezodkladný nesouhlas) jen v případech, kdy do závazku skutečně nevstoupili manželé společně a neslouží pak získaná hodnota jejich společným zájmům.

Naopak závazky celé domácnosti s prospěchem pro celou domácnost (př. koupě pračky) se budou týkat vždy obou manželů. Toto je dle názoru pisatelky spravedlivou ochranou majetku obou z manželů. Ochranou věřitelů jsou pak především ustanovení o možnosti uspokojení dluhu z dané části SJM (§ 731 NOZ) či případ předlužení jednoho z manželů, kdy je k uspokojení použito celé SJM (§ 274 IZ). V této situaci ochrana věřitelů převáží nad ochranou manželů.

K vypořádání celého společného jmění manželů - aktiv i pasiv - dochází při zániku SJM (rozvodem, smrtí, prohlášením soudu, prohlášením konkurzu, aj.). Pro tuto práci je důležité především vypořádání SJM v souvislosti s prohlášením konkurzu, popř. vypořádání následující po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

2.6 Společné jmění manželů - podnikatelů

Pokud se stane jeden z manželů podnikatelem, měl dle starého občanského zákoníku druhý z manželů právo podat návrh na zúžení SJM (většinou až na množinu věcí tvořících obvyklé vybavení rodinné domácnosti) a soud tomuto návrhu musel vyhovět (§ 148 OZ). Pokud ale manželé byli podnikateli již v době vzniku SJM, měli si upravit své majetkové poměry již v této době a tomuto návrhu by soud nevyhověl (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. 7. 2012, sp. zn. 54Co 222/2012). V současné době (v souvislosti s již rozebraným § 3038 NOZ obvyklým vybavením domácnosti) lze tento návrh podat stále, avšak SJM může být jen zrušeno či zúženo v jiném rozsahu než pouze na obvyklé vybavení domácnosti. Stále platí, že je k tomuto potřeba závažného důvodu a tím nyní může být shledáno i to, že manžel začal podnikat (§ 724 NOZ). Zúžení SJM však již není nárokovatelné a splnění podmínek a dokazování bude dle názoru autorky složitější (složitost však potvrdí až ustálená judikatura). Při určování „závažných důvodů“ lze vycházet z dosavadní judikatury (např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004) i přesto, že důsledek je nyní odlišný než za účinnosti původního občanského zákoníku. SJM může být soudem jen zrušeno či zúženo. Celá tato regulace má za cíl zaručit ochranu jmění druhého z manželů v době, kdy první z manželů podstupuje vyšší riziko v rámci podnikatelské aktivity. Dalším prvkem ochrany je možná obnova soudem zrušeného SJM jedině na základě dalšího posouzení soudu, který zváží, zda už pominuly důvody pro jeho zrušení. Nelze než souhlasit s názorem Michaely

Zuklínové, že *nejde o obnovu, ale o nový vznik SJM*. Nově vzniklé SJM nemá žádnou vazbu na SJM dříve zaniklé (Zuklínová, 2012, str. 161). K obnově SJM však doposud neexistují žádné rozsudky soudu dle NOZ.

S podnikáním jednoho z manželů dále souvisí vymezení majetkové podstaty, a sice především problematika věcí využitých k podnikání. Má-li být k podnikání použita věc, která je součástí společného jmění a zároveň nemá pouze bagatelní hodnotu², je třeba k jejímu použití souhlasu druhého manžela (§ 715 NOZ) - nejčastěji budou k podnikání používány pravděpodobně finanční prostředky ze SJM. Toto ustanovení zvyšuje míru ochrany manžela, který se může dovolat dokonce neplatnosti takového neodsouhlaseného jednání. Tento souhlas má být vložen do sbírky listin při obchodním rejstříku. V ministerském návrhu rejstříkového zákona bylo ustanovení říkající, že souhlas by byl generální, tzn. souhlas při prvním použití platný pro všechna další (nemusel by být udělen souhlas s každým jednotlivým případem) - toto ustanovení však bylo nakonec ze zákona vypuštěno. Nyní tedy *není zcela jasné*, zda se musí jednat o *souhlas generální či musí být ad hoc* (Buršíková, 2013). Věci určené k podnikání (i kdyby jen jednoho z manželů) jsou dle § 207 IZ běžnou součástí SJM. Je tedy dle autorky vhodné, aby tyto věci byly smluvně dohodou manželů vyjmuty ze společného jmění. Tím lze předejít problémům pro případ, kdy je společné jmění vypořádáváno a nepodnikajícímu z manželů by měla připadnout půlka věcí k podnikání, popř. její finanční náhrada. Tato situace může nastat nejen při rozvodu, ale např. i při insolvenční.

Obdobný souhlas druhého manžela jako u věcí ze SJM použitých k podnikání je nutný i v situaci, kterou specifikuje § 715 NOZ, tj. v situaci, kdy má být nabyt podíl v obchodní korporaci, který bude zakládat ručení za dluhy společnosti (v této situaci je lhostejné, zda je podíl nabyt za výlučný majetek nebo za majetek ze SJM).

² Pozn. Tj. přiměřená míra vůči majetkovým poměrům rodiny. Dle tohoto výkladu Eliáše (Eliáš, 2012, str. 313) pak může být zajímavé se zaměřit na soudní praxi při rozhodování, co je ještě přiměřené poměrům rodin bohatších a chudších. Tato diskuze se však již značně odchyľuje od tématu této práce.

3 Insolvenční řízení

3.1 Obecná východiska

Insolvenční řízení je sled kroků, jakými se postupuje v případě finančních problémů dlužníka vedoucích k úpadku nebo hrozícímu úpadku dlužníka. Aby dlužník mohl/ musel řešit své finanční problémy v rámci insolvenčního řízení, musí čelit hrozícímu úpadku či již být v úpadku, tzn. splnit následující podmínky - mít více věřitelů, mít peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a být neschopen je plnit (zastavení platby podstatné části závazků, které jsou po lhůtě splatnosti delší 3 měsíců a neschopnost uspokojit splatné pohledávky ani pomocí exekuce) - zákonná definice v § 3 odst. 1 a 2 IZ. Podnikatel pak je v úpadku i, pokud je předlužen, tzn. má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje jeho majetek (§ 3 odst. 3 IZ).

Existence těchto dvou možností určení úpadku je dle názoru autorky důležitá, protože předlužení by u nepodnikatelů bylo těžko zjištělné z toho důvodu, že velmi často neznají přesnou hodnotu svého majetku, na rozdíl od podnikatelů, kteří tuto informaci mohou zjistit ze svých poctivých a věrných účetních či evidenčních výkazů. Dokonce jsou dle insolvenčního zákona a rovněž dle zákona o obchodních korporacích podnikatelé povinni tyto své výkazy sledovat a odvracet i jen hrozící úpadek. Dle § 68 ZOK ručí členové statutárního orgánu (i bývalí) za dluhy společnosti, pokud je společnost v úpadku a oni při jeho hrozbě nejednali s péčí řádného hospodáře. Dle § 98 IZ pak mají dokonce povinnost na sebe podat insolvenční návrh, pokud už ve skutečném úpadku jsou. Tuto povinnost nemá jen samotný dlužník, ale i jeho zákonní zástupci, statutární orgán či likvidátor (§ 98 IZ). Nepodání pak znamená jejich osobní odpovědnost za škodu, která z této jejich nečinnosti věřitelům vznikla (§ 99 IZ). Předešlé věty tedy nastiňují, že dané subjekty mají povinnost jednat určitým způsobem v případě hrozícího i již nastalého úpadku a postihy za jejich nečinnost nejsou zrovna zanedbatelné a mohou mít dopad rovněž do jejich osobní či manželské majetkové sféry. Povinnost podat na sebe insolvenční návrh u nepodnikatelů neexistuje - ti mohou pokračovat v zadlužování bez jakéhokoli omezení.

Hned z kraje této kapitoly je dle názoru autorky nejučelnější si rozdělit možné dlužníky na fyzické a právnické osoby. Toto rozdělení následně usnadní orientaci v různých typech řešení insolvence.

Fyzické osoby mohou být:

- a) nepodnikatelé se spotřebitelskými dluhy
- b) podnikatelé s výlučně spotřebitelskými dluhy
- c) podnikatelé (osoby samostatně výdělečně činné) s dluhy z podnikání

Právnické osoby mohou být:

- a) osobní společnosti - kde osoba ručí celým svým majetkem, včetně osobního (společníci veřejné obchodní společnosti, komplementáři komanditní společnosti)
- b) kapitálové společnosti – kde může nastat problematická situace pro jejich statutární orgány, pokud poruší některou z nedávno stanovených povinností, mj. péči řádného hospodáře. Důležitým faktem je, že u jednatelů kapitálové společností není povinnost mít souhlas od manžela k výkonu jednatelství jako v případech, kdy je manžel zakladatelem osobní společnosti a souhlas druhého z manželů je k této činnosti nutný, jelikož se týká společného jmění manželů.

Insolvenční zákon rozeznává tři typy řešení úpadku:

- jeden **likvidační** (subjektu je znemožněno další podnikání po skončení úpadku, neuspokojené pohledávky po skončení úpadku nezanikají, mohou být nadále vymáhány), tj. konkurz
- dva **sanační** (subjekty po skončení pokračují s čistým finančním štítem a je jim poskytnuta druhá šance), tj. reorganizace a oddlužení.

Likvidační způsoby řešení insolvence byly dle zákona o konkurzu a vyrovnání v rovnováze vůči sanačním (stav 1:1, likvidační k sanačním), nebyly však v rovnováze z hlediska počtu řízení, kdy vyrovnání bylo povoleno za posledních osm let účinnosti tohoto zákona jen 34 subjektům (Evidence úpadců, 2015). Tento zákon pak byl nahrazen insolvenčním zákonem, ve kterém již sanační způsoby převažují (stav 1:2). Tímto okamžikem se sanační způsob řešení insolvence

otevřít i široké skupině fyzických osob-nepodnikatelů. V následující informativní tabulce lze vidět, jak hojně jsou jednotlivá řešení úpadku využívána (údaje od počátku účinnosti IZ).

Tab. 1 Počet jednotlivých insolvenčních případů s povoleným daným způsobem řešení insolvence (2008-2014)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Oddlužení	1.936	4.237	10.559	17.600	23.830	30.888	31.577
Konkurz	1.141	1.553	1.601	1.778	1.899	2.224	2.403
Reorganizace	6	13	19	17	17	12	31

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z insolvenčního rejstříku

Dle názoru autorky je tento posun směrem k těmto benevolentnějším možnostem pro dlužníky velice dobrým krokem zákonodárců. Dlužníci by neměli být zlikvidováni hned po svém prvním finančním pochybení. Po podstoupení insolvenčního řízení, jím daných seabemrškačských kroků, několika letech finančně spořádaného života a určité změny jejich finančních návyků by jim měla být poskytnuta ještě jedna šance. Tento posun obhajuje i důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu. Uvádí, že „značný nárůst spotřebitelských úpadků představuje (při jejich větším počtu) sociální problém. Je tomu tak proto, že možnosti uspokojení věřitelů jsou při nich omezené, zvláště však proto, že v konkursu neuspokojenými pohledávkami jsou spotřebitelé (úpadci) po skončení konkursu nepřiměřeně a dlouhodobě zatěžováni“ (Důvodová zpráva k IZ, 2006).

Ne všichni dlužníci se do finančních potíží dostanou jen svými chybami. Část dlužníků je stržena druhotnou platební neschopností, kdy jim nejsou placeny jejich pohledávky, a je to stáhne rovněž do nevyhovující finanční situace. Existuje však i velké množství těch, kteří jsou finančně negramotní a zadluží se v rámci zbytečně použitých spotřebitelských úvěrů. **Finanční gramotnost** je jedním ze stavebních kamenů v rámci zvyšování ochrany spotřebitelů a věnuje se jí národní strategie finančního vzdělávání. Nedostatečná finanční gramotnost občanů USA byla dle Národní strategie finančního vzdělávání ČR jedním z mechanismů, které zapříčinily nedávnou finanční krizi v USA (Ministerstvo financí ČR, 2010). Dlužníci se snaží obvykle ze svých dluhů dostat pomocí rychlého uzavírání dalších

úvěrových smluv (často u institucí mimo dohled ČNB), a tudíž za značně nevýhodných podmínek. Toto dokazuje i výzkumná studie Marie Pasekové (Paseková, 2013).

Nebankovní subjekty rozlišují bonitu/solventnost osob jen minimálně. Jsme obklopeni velkým množstvím reklam typu „Půjčka každému“, které jsou nám podsouvány až do schránek. A ne všichni občané jsou proti nim dostatečně imunní a dostatečně finančně gramotní k jejich kvalifikovanému posouzení. Dle výpočtů ekonoma Michala Mejstříka dosahuje celkový počet spotřebitelských úvěrů přibližně hodnoty 300 mld. Kč a z toho je 80 mld. poskytnuto nebankovními institucemi (Mejstřík, 2015). Tento stav chce vláda změnit pomocí zákona, který bude předložen k projednání v červnu 2015 - měl by regulovat počet subjektů poskytujících půjčky (ČTK, 2015). Systém následné pomoci dlužníkům při návratu z jejich finančních problémů je na poměrně dobré úrovni – fungují sanační způsoby řešení insolvence pro fyzické osoby nepodnikatele a částečně i podnikatele, jejichž nástrojem je oddlužení (více o přípustnosti oddlužení pro podnikatele v podkapitole Oddlužení), pro právnické osoby, popř. fyzické osoby podnikatele pak nástroj reorganizace. Při jejich nezdaru či nemožnosti pak přichází na řadu likvidační nástroj – konkurz, který je však pro dané subjekty nutným zlem a ne možnou záchranou jako v případě oddlužení či reorganizace.

Zvolený způsob řešení finančních problémů samozřejmě ovlivňuje velké množství subjektů a zakládá důsledky pro dlužníka, jeho rodinu, věřitele (+ na ně navázané subjekty), spoludlužníky či např. ručitele. Možné oblasti dopadu pak shrnuje v jedné větě Jiřina Hásová: *“Efektivní řešení insolvence přispívá ke zvýšení právní jistoty podnikatelského i privátního prostředí”* (Hásová, 2013, str. 5). V dalších podkapitolách se tato práce zaměří na podrobnosti jednotlivých způsobů řešení insolvence a jejich dopady.

3.2 Konkurz

Řešení úpadku konkurzem se týká především podnikatelských subjektů - tj. právnických osob podnikatelů a fyzických osob podnikatelů. V roce 2014 činil počet konkurzů 2 403 – z toho 1110 u živnostníků (Creditreform, 2014). Jako jediný ze způsobů řešení insolvence může konkurz podstoupit naprosto kdokoli. Nejsou stanoveny žádné podmínky pro přípustnost konkurzu, může být však

následně zrušen pro nedostatek majetku. Konkurzní řízení je tedy řešením pro většinu podnikatelů, vzhledem k tomu, že reorganizace je v současné době využívána jen u naprostého minima subjektů (více v podkapitole o reorganizaci). Naproti tomu oddlužení je pak většinovým řešením pro spotřebitele (nepodnikatele).

Konkurz je likvidačním způsobem řešení insolvence, což je pro subjekty méně přívětivé než sanační způsoby (reorganizace a oddlužení). Konkurz je insolvenčním zákonem pokládán za skutečně poslední možnost řešení finanční situace dlužníka - soud rozhodne o prohlášení konkursu jen tehdy, pokud je vyloučeno řešení úpadku sanačními způsoby (§ 148 odst. 1 IZ). Základem konkursu je zpeněžení majetku a poměrné přerozdělení výnosů mezi věřitele. Ze zpeněžení jsou vyňaty věci, které nelze postihnout při exekuci (§ 207 IZ), tzn. například běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti³. Pokud neměl subjekt v konkursu dostatek majetku pro uspokojení všech věřitelů, je pro další podnikatelský život po skončení konkursu prakticky vyřazen. Společnost se zrušuje a například o živnostenské oprávnění subjekt může požádat až po 3 letech (§ 8 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání). Neuhrazené pohledávky ani jejich části po skončení konkursu nezanikají (§ 312 odst. 4 IZ) a mohou být nadále vymáhány, pokud konkurz nebyl zrušen pro nedostačující majetek dlužníka (§ 311 IZ). Závazky společnosti zanikají teprve až po výmazu z obchodního rejstříku (nezaniká ale odpovědnost ručitelů a spoludlužníků - ta zaniká až po uplynutí 10 let - § 312 odst. 4 IZ), závazky fyzických osob zanikají rovněž až po uplynutí 10 let. Zároveň může být konkurz nařízen i jako „trest“ pro subjekty, které podstupovaly či chtěly podstoupit reorganizaci (podnikatelé) či oddlužení (většinou fyzické osoby nepodnikatelé) a nechovaly se dle pravidel či nesplnily podmínky těchto sanačních, a tedy mírnějších způsobů řešení insolvence.

Existuje ještě podtyp konkursu v menším rozsahu, tj. nepatrný konkurz, který je určen drobným podnikatelům s ročním obratem do 2 milionů českých korun a zároveň s méně než 50 věřiteli, popřípadě i nepodnikatelům, kterým nebylo povoleno oddlužení (těmto subjektům pak musí být soudně nařízen konkurz). Pro

³ Tento pojem pravděpodobně projde zákonnými změnami ve svém výkladu. Tyto změny však v současné době ještě nejsou ani jisté, ani uzákoněné.

tyto subjekty pak bývá konkurz často zrušen z důvodu malého majetku. Kdyby měly totiž majetek větší, tak by bylo povoleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Dokonce 80% zamítnutých insolvenčních návrhů je zamítnuto pro nedostatek majetku dle §144 (Důvodová zpráva k IZ, 2013). Toto rozhodnutí je pak současně u právnických osob podkladem pro výmaz z obchodního rejstříku a faktický zánik podnikatelského subjektu (§ 308 odst. 1 písm. d IZ).

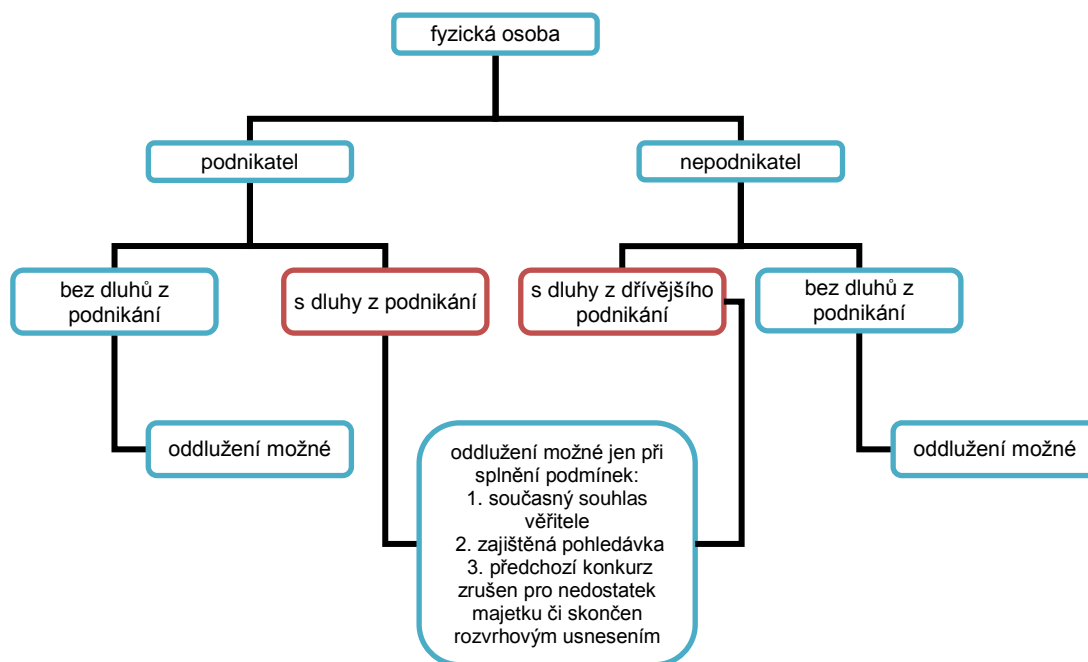
3.3 Oddlužení

Relativně novým způsobem řešení úpadku dlužníka je oddlužení. Tato možnost se v české legislativě objevuje až s existencí insolvenčního zákona (zákon o konkurzu a vyrovnání neumožňoval pro fyzické osoby nepodnikatele žádný sanační způsob řešení insolvence). Oddlužení je tedy sanačním způsobem insolvence a poskytuje dlužníkům druhou šanci. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu dokonce připomíná, že „*oddlužení preferuje sociální účel před ekonomickým*“ (Důvodová zpráva k IZ, 2006). Motivací pro oddlužníky je tedy oproštění se od dluhů a návrat do života s aktivní finanční bilancí.

Průlom do problematiky okruhu subjektů, které mohou podstoupit oddlužení, přinesla poslední Novela insolvenčního zákona, která zakotvila a zpřesnila některé již z judikatury odvozované skutečnosti (např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008). Ze zákona byla vypuštěna formulace „*dlužník, který není podnikatelem*“ a nová formulace nyní počítá i s oddlužníky podnikateli při splnění určitých podmínek (viz dále).

Oddlužení tedy může být schváleno těmto osobám:

- a) fyzické osobě nepodnikateli (i pokud má dluhy z dřívějšího podnikání, ale již není podnikatelem za podmínek stejných jako u fyzické osoby - podnikatele s dluhy - viz c),
- b) fyzické osobě podnikateli (nemá-li dluhy z podnikání),
- c) fyzické osobě podnikateli (má-li dluhy z podnikání při splnění alespoň jedné z následujících podmínek: 1. při současném souhlasu věřitele, nebo 2. pokud je pohledávka zajištěná, nebo 3. pokud je předchozí konkurz zrušen pro nedostatek majetku či skončen rozvrhovým usnesením - § 389 odst. 2 IZ),

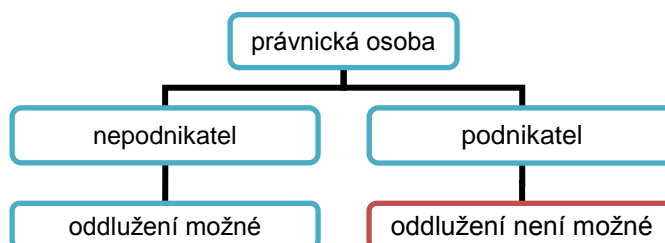
Zdroj: vlastní zpracování dle insolvenčního zákona

Obr. 2 Přípustnost oddlužení pro fyzické osoby

Jediné pravidlo zajištěné pohledávky *na rozdíl od ostatních nevychází z předešlé judikatury* a je zavedeno zákonodárci jako zcela nové (Richter, 2013). Pokud jde o oddlužníka, který má dluhy z podnikání a nesplní 2. ani 3. podmínku, je celý jeho osud dán do rukou věřitele, který musí s oddlužením souhlasit, aby mohlo být povoleno. Tímto je věřitelům dána výrazná síla nad dlužníkem. Tato moc je dle autorky adekvátní vzhledem k tomu, že věřitelé by měli mít šanci si zvolit pro ně nejvýhodnější (finančně i časově) způsob vydobytí peněžních prostředků, na které mají legitimní nárok. V tomto případě obzvláště proto, že se jedná o závazky vzniklé v rámci podnikatelských vztahů, jejichž subjekty by měly být finančně gramotné a není tedy potřeba jim poskytovat ochranu v takové míře jako u nepodnikatelů. Jednou z dalších nejasností při podnikatelském oddlužení je skutečnost, že není stanovena žádná hranice, kdy jsou již dluhy z podnikání překážkou pro běžné (nepodnikatelské) oddlužení (tj. oddlužení bez podmínek dle § 389 odst. 2 IZ). Z judikatury se lze dopátrat, že většinou je tato hranice stanovena na zhruba 10% podíl na celkových dluhách, avšak tato hranice bohužel není uzákoněna a mnohé soudy ji posouvají oběma směry. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009, stanovil, že v rámci posuzování podnikatelské činnosti dlužníka by soudy měly zvažovat své

rozhodnutí tak, aby nedocházelo k nepřiměřenému dopadu do poměrů dlužníka, přihlídnout by soud měl i k výši, četnosti a době vzniku dluhů a na základě tohoto řádně odůvodnit, zda je skutečně vhodné povolit/nepovolit oddlužení.

d) právnické osobě nepodnikateli (nemá-li dluhy z podnikání)

Zdroj: vlastní zpracování dle insolvenčního zákona

Obr. 3 Přípustnost oddlužení pro právnické osoby

Při určování, zda se jedná o podnikatele, je nutné nahlédnout do občanského zákoníku. Podnikatelem je osoba zapsaná v obchodním rejstříku či osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného než občanského zákona (§ 421 NOZ). K tomuto formálnímu vyjádření podnikatele je však nutné přidat definici z § 420 NOZ, která se zabývá znaky podnikání - tj. *vykonávání výdělečné činnosti samostatně na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku*. I v tomto případě by se jednalo o podnikatele. Shrnutím tohoto tedy můžeme konstatovat, že již není základním měřítkem přípustnosti oddlužení fakt, že dlužník není podnikatelem (neanalyzuje se jen *povaha osoby dlužníka*), avšak *povaha jeho dluhů* (Celerýn, 2014). V počátku výkladu institutu oddlužení se objevoval i striktní výklad, že samotné držení živnostenského oprávnění (i při faktickém nevykonávání živnostenské činnosti) je překážkou pro povolení oddlužení. Teprve až rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009, byl sjednocen výklad vztahující se na hodnocení skutečné povahy dluhů (z podnikání, ze spotřebitelského života), nejen hodnocení dluhů na základě držby živnostenského oprávnění.

Živnostník (tj. fyzická osoba podnikatel) nemusí po povolení oddlužení ukončit svou podnikatelskou činnost, ale může nadále podnikat a uspokojovat věřitele

z příjmů z podnikání. Toto judikoval i Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. 1 VSPH 280/2010 - povolení oddlužení nemá bránit skutečnost, že dlužník není zaměstnanec, ale vykonává činnost osoby samostatně výdělečně činné. Na tuto skutečnost nejsou některá ustanovení IZ připravena a považují za příjmy oddlužníka pouze příjmy od plátce mzdy (př. viz § 406 odst. 3 d), odst. 5, aj.) a zákon i nadále pracuje jen s pojmem plátce mzdy. Problémem může být i větší nestálost výše příjmu u živnostníka. Při prvotním počítání, zda zaměstnanec uspokojí ze svých příjmů minimálně 30 % svých dluhů, je nejistota při počítání budoucích příjmů celkem vysoká. Pět let trvání oddlužení je dlouhá doba a může dojít ke změně zaměstnání či změně výše mzdy. U živnostníků je však nejistota ještě o řád vyšší. Živnostník nedoloží své budoucí příjmy tak jednoduše jako zaměstnanec, nemá totiž žádnou pracovní smlouvu a mzdový výměr. U živnostníků však může dojít i k výrazně pozitivním zvýšením příjmu, která u zaměstnanců tak častá nebudou, a budou tak tvořit u živnostníků bonus pro věřitele v podobě možného uspokojení větší části jejich pohledávek. Základ této problematiky - tj. uspokojování věřitelů z příjmu z podnikatelské činnosti - řešilo již zmíněné usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, autorka se tedy zamýšlí nad tím, z jakého důvodu Novela IZ nevezala toto v potaz a neupravila i ostatní ustanovení v souladu s tímto. Minimálně mohlo být přidáno ustanovení obsahující konstatování znějící, že v případě příjmů z podnikatelské činnosti se postupuje ve všech ustanoveních obdobně jako v případě mzdy. Dle německého insolvenčního zákona je přípustné oddlužení pro fyzické osoby bez ohledu na to, zda podnikají či nikoli a *z tamních zkušeností nevyplývá, že by tohoto bylo zneužíváno* (Hrdlík, 2013). Vzhledem k dlouhodobým německým zkušenostem by ani v České republice tato legislativní změna tedy neměla pravděpodobně způsobit nějaké výraznější problémy. Téhož názoru je i Stanislav Třešňák, který v sérii svých článků o insolvenčním řízení tvrdí, že *k masovému zneužití oddlužení u fyzických osob podnikatelů nedochází, stejně jako v zemích západní Evropy a v USA* (Třešňák, 2014).

Další změnou, kterou přinesla Novela insolvenčního zákona od počátku roku 2014 kromě podnikatelského oddlužení je **společné oddlužení manželů**. Dříve tento institut neexistoval a byl nahrazován poněkud složitějším soudcovským systémem. Pokud byl návrh na oddlužení podán jen jedním z manželů a druhý manžel s tímto

návrhem souhlasil (tento souhlas byl do konce roku 2013 povinnou součástí návrhu v případě, že byl dotčen majetek z nevypořádaného SJM), pak měl tento návrh stejné účinky, jako kdyby návrh podali oba manželé společně. Toto nebylo zakotveno v zákonné úpravě insolvenčního řízení, avšak bylo to již v roce 2009 judikováno v rozsudku Vrchního soudu v Praze (usnesení ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009). Nejasné však stále bylo, co vlastně podpis-souhlas znamená, zda je to souhlas s postižením společného majetku nebo souhlas s tím, že chce manžel oddlužení rovněž podstoupit.

Od počátku roku 2014 je ovšem situace odlišná. Klíčový zlom nastal se zákonným zakotvením společného oddlužení manželů (§ 394a IZ). Nyní již mohou manželé podat oficiálně společný návrh k společnému oddlužení a naopak pokud podá návrh jen jeden z manželů či každý z nich jednotlivě, řízení nebudou spojena. Dle § 83a IZ „*není v insolvenčním řízení přípustné spojení věcí různých dlužníků ke společnému řízení*“. Ač to je v zákoně zakotveno jen tímto strohým způsobem, i v důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu je vysvětleno, že při podání návrhů na oddlužení zvláště se bude celé situace řešit jako dva oddělené návrhy. Praxe soudů, která dříve byla běžná, již možná není a nahrazuje ji existence společného oddlužení manželů. Toto by mohlo činit nemalé problémy osobám, které se s touto změnou neseznámili a kterým to tak znemožní této výhody využít. Neměl by se však ani konat nárůst počtu návrhů na společné oddlužení manželů, protože i před Novelou tento institut na základě judikátů v určité formě fungoval. Od roku 2014 tedy již neexistuje obecná povinnost připojit k návrhu na oddlužení souhlas manžela (§ 392 odst. 3 IZ), pokud není v zákoně stanoveno jinak. Nutnost podpisu nadále zůstává v případě souhlasu manžela při společném oddlužení manželů. Mohou tedy nastat situace, kdy je v oddlužení jen jeden z manželů a druhý o tom ani nemusí vědět (více o tomto v podkapitole SJM a oddlužení).

Zajímavý je také vývoj § 395 IZ, který se věnuje případům **zamítnutí návrhu na oddlužení**. Jedním z důvodů zamítnutí návrhu bylo v dřívější verzi IZ i již vydané rozhodnutí o oddlužení (§ 395 odst. 2 písm. a IZ, ve znění z 1. 8. 2013). Dříve ve vzájemné kontroverzi existovaly dva výklady přípustnosti vícero návrhů na oddlužení - první považoval oddlužení za exkluzivní možnost, která může být oddlužníkovi dána jen jednou. Nyní se výklad i legislativa přibližuje spíše k druhému výkladu, a to možnost **vícero oddlužení**. Z § 395 IZ byla vypuštěna

formulace, že nepoctivý záměr, který vede k zamítnutí oddlužení, lze vidět i v tom, že v uplynulých 5 letech probíhalo insolvenční řízení. Rovněž bylo vyřazeno zamítnutí návrhu z důvodu, že návrh podala osoba, o jejímž oddlužení již jednou bylo rozhodnuto. Aktuálně i s tím, jak se blíží situace, kdy se lidé, kterým bylo oddlužení v roce 2008 povoleno a po 5 letech jim skončilo, znovu mohou zadlužit a znovu budou žádat o oddlužení, se situace pomalu rozvolňuje a není již tak striktně omezena. Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2013 (sp. zn. 29 NSČR 12/2013) zřetelně plyne, že v situaci, kdy je zrušeno oddlužení, prohlášen konkurz a následně pravomocně zrušen konkurz, je možné znovu podat návrh na oddlužení. Restrikcí však stále je blíže nespecifikovaný nepoctivý záměr žadatele, který by mohl být z druhé žádosti o druhou šanci z autorčina pohledu v určitých případech znatelný. Druhý způsob výkladu explicitně vyplývá i již z dávného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008, kdy ještě platila přísnější zákonná úprava.

Další možnou situací vícerého oddlužení může být situace, kdy oddlužení není povoleno kvůli dluhům z podnikání, následně subjekt projde konkurzním řízením, po kterém mu však nějaké dluhy zůstanou a znovu podá návrh na oddlužení. V tomto případě již nemusí splnit podmínky pro přípustnost oddlužení s podnikatelskými dluhy (§ 389 odst. 2 IZ), protože již konkurzním řízením prošel. Oddlužení subjektu tedy již bude přípustné. U nepodnikatelů sice obdobná situace není řešena přímo ustanoveními insolvenčního zákona, ale až na již rozebírané ustanovení o nepoctivém záměru ani nepodnikatelům nic nebrání v přípustnosti druhého oddlužení. Toto potvrzuje i rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – dlužnice nejprve požádala o oddlužení (sama za sebe bez svého manžela), oddlužení jí nebylo povoleno a byl na ni prohlášen konkurz, ten byl následně rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 4. 2010 (sp. zn. KSUL 70 INS 7235/2009) zrušen, neboť majetek dlužnice byl nedostačující. O rok později pak dlužnice (nyní již společně s manželem) podala návrh na oddlužení a to jim bylo společně 16. 2. 2012 schváleno rozsudkem se sp. zn. KSUL 77 INS 21993/2011. Z celé situace tedy vyplývá, že je možné i po konkurzu znovu požádat o oddlužení a skutečnost již jednoho zamítnutého či zrušeného oddlužení tomu nebrání a že pro toto chování není nastavena žádná zákonná lhůta.

3.4 Reorganizace

Dle jednoho z expertů na insolvenční právo, Michala Žižlavského, lze reorganizaci definovat jako „*oddlužení pro podnikatele*“ či jako „*sofistikovaný soudní proces, při kterém je nutno dodržovat přísná pravidla a lhůty, po jejichž zmeškání nastupuje likvidační konkurs*“ (Žižlavský, 2013).

Reorganizace je tedy poslední šancí podnikatelů/firem před spadnutím do konkurzu a následnou likvidací. Je jim dána unikátní možnost za pomoci odborníků a za současného chodu podniku, zlepšit jeho efektivitu a zbavit se svých závazků. Tento institut vstoupil do české právní úpravy až v roce 2008. Inspirací mu byl i propracovaný obdobný americký systém (Srov. Federální insolvenční zákon USA). Reorganizaci však mohly v ČR zprvu podstoupit jen velké subjekty. Podmínky pro přípustnost reorganizace se od roku 2014 výrazně zmírnily a tato možnost se tak otevřela většímu plénu subjektů. Podniky musí nyní splnit alespoň jednu z následujících podmínek - zaměstnávat více než 50 zaměstnanců nebo dosáhnout čistého obrátu za poslední rok více než 50 mil. Kč. Pozitivním novým ustanovením je však možnost splnění těchto kritérií nahradit předložením souhlasu alespoň poloviny zajištěných a alespoň poloviny nezajištěných věřitelů s vypracovaným reorganizačním plánem (v tomto případě tedy věřiteli podporovaná reorganizace). V roce 2014 tak i díky zmírnění podmínek bylo povoleno 31 reorganizací, tj. meziroční nárůst o přibližně 100 % (Insolvenční rejstřík, 2015). Toto hodnotí autorka velice pozitivně, jelikož je tímto krokem zacelena mezera v možnostech sanačních způsobů řešení insolvence pro kompletní škálu podnikatelských subjektů. Pro malé podnikatele lze za určitých podmínek využít institutu oddlužení a pro velké reorganizaci. Pro střední podnikatele však před rokem 2014 žádný sanační způsob řešení insolvence neexistoval. Nyní se i těmto subjektům naskýtá alternativa, jak nahradit přísné podmínky reorganizace pomocí souhlasu věřitelů s ní. Dříve pro tyto podnikatele byly určeny jen dvě varianty – konkurz či mimosoudní vyjednávání s věřiteli. I ze statistik zvýšení počtu reorganizací je znatelné, že tato změna mnohým subjektům zpřístupnila podstoupení reorganizace. Dle Jolany Maršíkové byly podmínky sníženy právě proto, že se reorganizace osvědčila u malých podnikatelů (Maršíková, 2014a, str. 544). Další snižování podmínek by však již nebylo vhodné, neboť si musíme uvědomit, že subjekty, které se dostaly do tíživé situace, se tam

ve většině případů dostaly svým vlastním podnikatelským neúspěchem či neznalostí. Další zmírnění podmínek by dle prof. Evy Kislíngerové *otevřelo cestu k záplavě návrhů na povolení reorganizace, které by neměly úroveň, ekonomické opodstatnění a žádné další atributy, které by slibovaly alespoň elementární šanci na úspěch* (Kislíngerová, 2014). Nadále by tak měla zůstat reorganizace aplikovatelná jen na jedinečné případy. To dokazuje i počet prohlášených konkurzů za rok 2014, tj. 2 403 (Creditreform, 2014), oproti počtu povolených reorganizací, tj. 31 (Insolvenční rejstřík, 2014). Navýšení počtu schválených reorganizací dle autorky brání v současné době i prozatímní nedůvěra věřitelů vůči tomuto institutu, s jehož fungováním za dosavadních 7 let jeho existence není veřejnost zcela seznámena. Nízký počet reorganizací pak může být také způsoben jeho náročností pro subjekty. Nutné je odborné zajištění/znalosti, častá aktivní komunikace s věřiteli a také subjekty naráží na značnou časovou náročnost. I na základě těchto důvodů se reorganizace obecně příliš netýká fyzických osob-podnikatelů.

Další ne přímo stanovenou, ale z celého smyslu regulace vyplývající podmínkou je totiž životaschopnost podniku - pokud není, je reorganizace bezpředmětná. Pokud je reorganizace zrušena, ať už z jakéhokoli důvodu, má to bezprostřední účinky na daný subjekt. Soud nařídí zároveň se zrušením reorganizace ihned konkurz (analogicky jako u oddlužení). U živnostníků či ručících osob navíc toto souvisí s postižením jejich osobního majetku a následným dopadem na společné jmění manželů.

Nepoctivý záměr, který je důvodem pro nepovolení reorganizace, je u reorganizace formulován přesněji než u oddlužení (§ 326 odst. 2 IZ) - je zde stanovena nemožnost druhého povolení reorganizace, nemožnost schválení návrhu na reorganizaci, pokud byl žadatel v posledních 5 letech odsouzen za trestný čin (majetkový či hospodářský). Lze tedy očekávat, že bude znění analogicky používáno i u posuzování poctivosti návrhů na oddlužení.

Reorganizace má při svém úspěšném vykonání účinky obdobné jako splnění pětiletého procesu oddlužení. Na základě ustanovení § 356 IZ totiž zanikají práva všech věřitelů vůči dlužníkovi (není-li insolvenčním zákonem nebo reorganizačním plánem stanoveno jinak). Podnikatel tedy po podstoupení reorganizace může pokračovat ve své činnosti bez dluhů.

4 Dopad insolvenčního práva na společné jmění manželů

4.1 Obecná východiska

„Mezi právníky koluje bonmot, že insolvence je soudní proces, kdy dlužník přemístí vše, co má, do kapes od kalhot a odevzdá svůj kabát věřitelům. Lze se tomu zasmát. Spíše než vtíp je to ale výstižný popis.“, takto shrnul podstatu insolvenčního řízení Michal Žižlavský (Žižlavský, 2014).

Stejně jako tento bonmot i společné jmění manželů patří k diskutovaným tématům v insolvenční praxi. Tato kapitola propojí teoretické základy z minulých kapitol a uvede je do praxe pomocí aktuální judikatury, reagující na současný překotný vývoj insolvenční problematiky. Nejvýraznější změnou důležitou pro tuto oblast je uzákonění společného oddlužení manželů a nová ustanovení zabývající se řešením společného jmění manželů při zpeněžení majetku.

Insolvenční řízení má na manžele a jejich jmění mírnější dopad než řízení exekuční. Toto platí napříč všemi typy insolvenčního řízení. V rámci insolvenčního řízení při oddlužení pomocí splátkového kalendáře se s majetkem manželů nemanipuluje vůbec. Pokud je oddlužení řešeno zpeněžením majetku nebo konkurzem, je společný majetek manželů vždy nejprve vypořádán a pak až zpeněžen. Nejedná se tedy o tak nešetrný zásah bez ohledu na vlastnictví majetku jako při exekučním zabavování majetku.

4.1.1 Majetková podstata vs. společné jmění manželů

Prvním stavebním prvkem je pro insolvenční řízení vymezení majetkové podstaty dlužníka (§ 205 odst. 1,2 IZ) a zároveň jeho případný dopad na společné jmění manželů. Mezi těmito dvěma množinami jsou pak hledány průniky a rozdíly. Majetková podstata je majetkem určeným k uspokojení věřitelů (§ 2 IZ) a je přesněji definována jako vše, co dlužník vlastní k okamžiku, kdy nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení plus majetek, který nabyde v průběhu řízení (§ 205 IZ). Pokud se na tuto problematiku zaměříme z jiného pohledu než z pohledu zákonných definic, záleží především na skutečnosti, zda je tento majetek výlučným majetkem dlužníka, či zda spadá do SJM a dlužník je tedy spoluvlastníkem těchto hodnot. Majetek musí být tudíž zkoumán z hlediska vlastníka a případného podílu na vlastnictví. Pokud je dlužník jen spoluvlastníkem,

do jeho majetkové podstaty náleží, jak už z logiky věci vyplývá, jen podíl dlužníka na tomto majetku (§ 205 odst. 3 věta 1. IZ). I v případě společného jmění manželů se dle litery zákona jedná typově o společnost či subsidiárně spoluvlastnictví (§ 712 NOZ). Podíl na majetku ze společného jmění manželů do majetkové podstaty dlužníka tedy bezpochyby patří (§ 205 odst. 3 věta 2. IZ). Dle ustanovení o spoluvlastnictví se má za to, že podíly jsou stejné (§ 1122 odst. 3 NOZ). Do majetkové podstaty dlužníka tudíž můžeme zahrnout polovinu společného jmění manželů a veškerý výhradní majetek dlužníka (ten do SJM nespadá).

Existují však i speciální případy, kdy je majetková podstata rozšířena na širší okruh věcí, než bylo vysvětleno v předešlém odstavci, v krajních případech dokonce až na celé SJM. O krajní případ se jedná dle poznatků autorky nejčastěji v následujících třech situacích. Zaprvé, když je majetek ze SJM použit k podnikání dlužníka za předem daného souhlasu druhého z manželů dle § 715 odst. 1 NOZ. Zahrnutí do majetkové podstaty se tedy uskutečňuje na základě předchozí dohody manželů a manžel-nedlužník by měl být s následky srozuměn. Vyvážením zájmů manžela-nedlužníka pak je existence možnosti domluvit se s insolvenčním správcem *na poskytnutí protihodnoty k jeho části majetku zahrnutého do majetkové podstaty* (Budín, 2013). Toto lze uskutečnit v rámci vypořádání společného jmění manželů. Musel by však zároveň na toto vypořádání být v majetkové podstatě dostatek finančních prostředků. Rovněž i v případě, kdy je dlužník zadlužen do takové míry, že jeho závazky přesahují jeho podíl na majetku ze SJM, se zahrne celé SJM do majetkové podstaty (i bez souhlasu druhého manžela). Tato situace na rozdíl od situace předešlé nezahrnuje žádné vypořádací ustanovení (z logiky věci vyplývá, že by stejně nebylo z čeho plnit). Náleží však manželovi dlužníka i v tomto případě vypořádací podíl ze SJM? Tomáš Dvořák vysvětluje, že v tomto případě *manžel nic nedostane, už i jen z důvodu, že po vypořádání by stále byly předloženy oba podíly na společném jmění, tudíž by hrozilo druhému z manželů zahájení insolvenčního řízení i vůči němu* (Dvořák, 2010). Tato dřívější hrozba se však nyní již nenaplní, protože dle § 737 NOZ, odst. 2 má vypořádání dluhu účinky jen mezi manželi. Druhý z manželů tedy z této situace vyjde bez zisku vypořádacího podílu, ale alespoň s nulou ve své finanční bilanci a nikoli se záporným zůstatkem. Třetím případem, kdy do majetkové podstaty patří veškerý majetek manželů, je oddlužení. A to jak v případě

společného oddlužení manželů, tak v případě dřívějšího (tj. před rokem 2014 započatého) oddlužení jednoho z manželů s písemným souhlasem druhého z nich. V případě společného oddlužení manželů do majetkové podstaty patří taktéž i výlučné majetky obou manželů. Manželé se vstoupením do společného oddlužení snaží oddlužit veškerý svůj majetek a je tedy předvídatelné, že ve prospěch záchrany svého majetku, společného majetku i majetku druhého z manželů použijí naprosto vše.

Veškerý majetek, který ze zákona spadá do majetkové podstaty je sepsán a tím fakticky *chráněn proti exekuci* (ta by mohla být potenciálně vedena i proti druhému z manželů). Pokud proběhne vypořádání SJM, pak je ta část, co připadne druhému z manželů, z majetkové podstaty vyjmuta, tzn. *nadále nechráněna* (Maršíková, 2014b, str. 154).

Specialitou jsou věci, které jsou určeny k podnikání dlužníka. Ty nejsou ze společného jmění manželů vyloučeny a po vypořádání SJM vždy připadnou do majetkové podstaty dlužníka (§ 207 odst. 1 IZ). V této charakteristice se věci k podnikání liší od věcí potřebných k plnění pracovních úkolů, které z majetkové podstaty vyloučeny jsou. To nezpůsobuje problémy u konkurzu, kdy se nepředpokládá další dlouhodobé podnikání společnosti. Problematické by to však mohlo být u oddlužení, které bylo po splnění stanovených podmínek povoleno fyzické osobě-podnikateli. Tento subjekt chce v následujících pěti letech své závazky splácet z výdělků z podnikatelské činnosti, a pokud by mu zároveň byla například zpeněžením majetku prodána část společného jmění sloužící k podnikání či bylo zpeněženo vše a tím znemožněn další výkon podnikatelské činnosti, stalo by se toto pro daný subjekt značnou překážkou pro plnění oddlužení.

Odlišnou úpravu pak nalezneme v OSŘ, kde jsou věci k podnikání vyjmuty z výkonu rozhodnutí, nemohou být tedy zabaveny (§ 322 odst. 3 OSŘ) - se zřejmou výjimkou věcí obtěžkaných zástavním právem. Avšak insolvenční zákon je *lex specialis* k občanskému soudnímu řádu a OSŘ tak tedy nebude v této situaci aplikován. Autorka zastává názor, že by měly být věci určené k podnikání rovněž vyloučeny i z majetkové podstaty především u fyzických osob - podnikatelů s povoleným oddlužením (s výjimkou zastavených věcí). Jelikož by jejich zpeněžení mohlo zapříčinit následnou nemožnost pokračování v podnikatelské

činnosti při kombinaci oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a pomocí splátkového kalendáře, případně při řešení insolvence čistě jen zpeněžením, a následně tak ztížit další pracovní uplatnění dlužníka.

Nejen toto upravuje OSŘ a IZ/NOZ odlišně. Na rozpor lze upozornit i v případě regulace dluhů, které jsou rovněž součástí SJM (podrobně rozebráno v podkapitole 2.5). NOZ (§ 710, § 731) umožňuje, aby byl věřitel uspokojen ze SJM jen, pokud pohledávka vznikla za trvání SJM, procesně právní úprava OSŘ (§ 262 a) a EXŘ (§ 42) je v mnohém rozšiřující - *umožňuje věřiteli se uspokojit ze SJM, i pokud pohledávka vznikla jen vůči jednomu z manželů a dokonce i před uzavřením manželství* (Novotný, 2014, str. 62). IZ však vylučuje aplikaci § 262a OSŘ a exekučních předpisů (viz kapitola 1.1), takže se insolvenční právo tímto rozporem nemusí zabývat. Pro občanské právo to však bude problém vhodný k vyřešení. IZ obecně upravuje problematiku dluhů a možnosti jejich vymáhání z majetku ze SJM více ve prospěch dlužníků. Tento způsob regulace autorka schvaluje - možnost postihu druhého z manželů za dluhy vzniklé před uzavřením manželství je velmi nepříznivým výkladem práva pro potenciálně nic netušícího manžela. Správné určení dluhů spadajících do SJM se pak stává důležitým při určení těch závazků, které budou řešeny v rámci daného insolvenčního řízení, budou sepsány do seznamu závazků dlužníka a dále z nich bude mimo jiné počítána míra uspokojení věřitelů či přípustnost oddlužení (tj. uspokojení alespoň 30 % závazků dlužníka z jeho budoucích příjmů).

4.1.2 Problematická místa stávající úpravy majetkové podstaty

Za problematickou lze považovat především úpravu příslušnosti **věcí určených k podnikání** do majetkové podstaty dlužníka a tedy následnou možnost jejich zpeněžení a v důsledku toho znemožnění či minimálně výrazné znesnadnění pokračování podnikání dlužníka. Věci určené k podnikání by měly být vyloučeny z majetkové podstaty především u fyzických osob - podnikatelů s povoleným oddlužením (s výjimkou zastavených věcí, které samozřejmě musí podlehnout zástavnímu právu a podnikatel již předem musel kalkulovat s tím, že jsou tímto ohroženy). Jsou situace, kdy je oddlužení uskutečněno zčásti prodejem majetku a zčásti plněním splátkového kalendáře. Ten lze nyní plnit nejen ze mzdy/platu, ale i z příjmů z podnikání u fyzických osob-podnikatelů. Soud musí tedy velice dobře zvážit, zda svým rozhodnutím o kombinovaném oddlužení neznemožní

dlužníkovi pak plnit splátkový kalendář či ho nedonutí skončit s podnikáním a hledat si práci v zaměstnaneckém poměru. Toto by pro ekonomiku a malé podnikatele nemělo příznivé dopady. Druhou šanci v rámci oddlužení si drobný podnikatel i dlužník-zaměstnanec zaslouží ve stejné míře.

4.2 Dopady konkurzu na společné jmění manželů

Již v předchůdci insolvenčního zákona - v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání - bylo řešeno společné jmění manželů, avšak pouze v rámci dvou typů řešení insolvence dlužníka (konkurzu a vyrovnání⁴). Nynější úprava na starou úpravu plynule navazuje a zároveň zpřesňuje některá její ustanovení. Konkurz je jediným způsobem řešení insolvence, v jehož regulaci je výslovně a vcelku detailně řešen dopad na společné jmění manželů. To je pravděpodobně způsobeno i tím, že je konkurz jediným likvidačním způsobem řešení insolvence, a tedy do něho subjekt vstupuje s veškerým svým majetkem a nesmí po něm zůstat žádné majetkové hodnoty, pokud nejsou uspokojeni všichni věřitelé. Další odstavce se týkají jen těch případů konkurzu, které přímo dopadají na dlužníka a mají zároveň dopad i na jeho manželku/manžela - tj. pokud je dlužníkem - fyzická osoba podnikatel, podnikatel v rámci veřejné obchodní společnosti či komplementář komanditní společnosti. Povinné vypořádání SJM po zahájení konkurzu je pak institutem ochrany majetku druhého z manželů, který by neměl nést nepřiměřené riziko spolu s jednáním svého manžela.

Prohlášením konkurzu na jednoho z manželů tedy jejich společné jmění ze zákona automaticky zaniká a existuje povinnost ho vypořádat (§ 268 IZ). Vzhledem k tomu, že veškerá ustanovení o postupu tohoto procesu již existovala a byla uplatňována v zákoně o konkurzu a vyrovnání, jejich účinnost je tedy již lety prozkoušena. Řízení o vypořádání SJM, které zaniklo již před konkurzem, a dosud není vypořádáno, se na rozdíl od většiny jiných řízení nepřerušuje (§ 266 IZ) a pokračuje u příslušného obecného soudu až do svého konce. Jedinou změnou je, že na místo manžela-dlužníka nastupuje jeho insolvenční správce. Toto je dle stanoviska autorky pozitivní pro druhého z manželů z toho důvodu, že insolvenční správce je na rozdíl od manžela oproštěn od jakýchkoli emocí, které mohly dříve

⁴ Pozn. Vyrovnání bylo nelikvidačním způsobem insolvence a bylo používáno jen ojediněle. V době před vstoupení v účinnost insolvenčního zákona se majorita případů řešila konkurzem.

bránit vypořádání společného jmění, a jedná jen na základě faktů s cílem směřovat k zdárnému a pokud možno rychlému řešení situace.

Pokud se SJM vypořádává až kvůli prohlášení konkurzu v rámci insolvenčního řízení, probíhá toto dohodou insolvenčního správce, který nadále vystupuje místo dlužníka (§ 270 odst. 1 IZ), a druhého z manželů. Vypořádání probíhá jen, pokud SJM obsahuje majetek převyšující svou hodnotou závazky (v opačném případě je společné jmění předlužené a do majetkové podstaty pak náleží veškerý majetek z celého SJM - není nutno ho tudíž vypořádat). *Stav, kdy není nutné vypořádání, je dokonce dle údajů Jolany Maršíkové častější* (Maršíková, 2014a, str. 493). Při řešení této situace je insolvenčnímu správci poskytnut čas, aby se mohl lépe zorientovat v majetkových poměrech manželů, z tohoto důvodu je zastavena lhůta, po jejímž uplynutí by dle NOZ v normální situaci bylo vypořádáno SJM ze zákona (§ 268 odst. 3 IZ). Neuskutečnil-li se dohoda insolvenčního správce a druhého z manželů ani přes tento způsob prolongace lhůty, je situace řešena žalobou o vypořádání zaniklého SJM k insolvenčnímu soudu (konkrétně incidenční spor dle § 159 odst. 1 písm. c IZ).

Pohledávka, která by manželovi po vypořádání mohla vzniknout vůči manželu-dlužníku, se automaticky přihlašuje do insolvenčního řízení (vypořádání probíhá až v průběhu konkurzu a lhůtu pro běžné podání přihlášek by nebylo možné stihnout). Přihlášku pohledávky manžel nepodává a je uspokojena jako všechny ostatní běžné přihlášené pohledávky - není tedy uspokojena přednostně. Smyslem ustanovení § 275 IZ je dle Jolany Maršíkové skutečně *vyločit uspokojení pohledávky manžela z jakéhokoli výhodnějšího režimu uspokojování*, i když by to po prvním přečtení daného ustanovení nemuselo být jasné⁵ (Maršíková, 2014a, str. 494). Se způsobem této regulace autorka nesouhlasí, protože se domnívá, že tato pohledávka by měla být postavena na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jako např. pohledávky týkající se výživného či pracovněprávní pohledávky zaměstnanců (ty jsou uspokojovány kdykoli v průběhu řízení a v plné výši - pokud ovšem zbývají v majetkové podstatě dlužníka na jejich zaplacení ještě finanční prostředky). K zmíněným pohledávkám je tato pohledávka svou důležitostí a dopadem na chod rodiny analogická a bylo by tedy vhodné, aby

⁵ Pozn. § 275 IZ - Pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkurzu vypořádáním společného jmění manželů se považuje za přihlášenou pohledávku a uspokojí se stejně jako tyto pohledávky.

pohledávka manžela byla uspokojena v plné výši a ne jako běžné pohledávky - většinou jen částečně. Celá tato regulace dopadá na manžele jen v případě, pokud byli manželi již před zahájením konkurzu. V situaci, kdy se sňatek uskuteční až poté, SJM dle IZ ani nevznikne a druhého z manželů se tedy žádné další ustanovení insolvenčního zákona netýká (smyslem nepovolení vzniku SJM je zakonzervování majetkového stavu dlužníka).

Manželé a jejich majetek mohou být ovlivněni nejen vypořádáním SJM, ale i dalšími fázemi konkurzu a dokonce i po jeho zrušení. V poslední fázi konkurzu fyzické osoby je buď zjištěno, že veškeré pohledávky byly uspokojeny a konkurz zdárně skončen bez dalších důsledků pro dlužníka a případně pro jeho manžela, nebo nebyli uspokojeni všichni věřitelé a nepříznivý stav pro dlužníka pokračuje nadále. Pak následuje postup, který dosvědčuje rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 11. 2013 k insolvenčnímu řízení pod sp. zn. KSHK 42 INS 7361/2011 a který má negativní dopady pro dlužníka. Na základě upraveného seznamu přihlášek po zrušení konkurzu (ten je exekučním titulem) mohou věřitelé podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou a minimálně z části neuspokojenou pohledávku. Pro subjekt pak může být tato situace neukončitelnou vzhledem k tomu, že bude často po celý zbytek života žít s minimálními příjmy pod tíhou exekucí, protože nebude schopen doplatit zbylé dluhy po skončení konkurzního řízení - navíc zvýšené o náklady na exekutora, různé pokuty a úroky (v podkapitole o oddlužení je dále vysvětleno, jak lze tuto situaci řešit v některých případech oddlužením). Právo na podání návrhu na výkon rozhodnutí/exekuci se promlčí až po 10 letech od zrušení konkursu. Následné vymáhání však může trvat ještě mnoho dalších let. Z tohoto důvodu se automaticky neobnovuje SJM ihned po zrušení konkurzu. Dlužné částky by pak mohly být vymáhány i po druhém z manželů z jeho výhradního majetku, a proto je z důvodu jeho ochrany možno SJM obnovit pouze jediným způsobem, a to žádostí k soudu (§ 726 NOZ). Ten posoudí, zda stále panuje nebezpečí ohrožení majetku druhého z manželů. Po deseti letech, kdy již nemůže započít žádné další vymáhání a všechny neuspokojené pohledávky jsou již zahlazeny, je možné bez jakýchkoli obav obnovit SJM.

Pokud byl konkurz právnické osoby zrušen pro nedostatek majetku dlužníka, je dlužník vymazán z obchodního rejstříku a není dále možno vymáhat po něm pohledávky.

4.2.1 Nepatrný konkurz

Nepatrný konkurz se týká dle definice (§ 314 IZ) drobných podnikatelů s ročním obratem do 2 milionů českých korun a zároveň méně než 50 věřiteli, popřípadě i nepodnikatelů (např. v případech, kdy je oddlužení převedeno na konkurz). V těchto případech je pak průběh insolvenčního řízení stejný jako u konkurzu, avšak pro tuto diplomovou práci je důležité, že na rozdíl od konkurzního řízení dohoda o vypořádání SJM nemusí být schválena insolvenčním soudem ani odsouhlasena věřiteli. To znamená, že jí je dosaženo jen dohodou insolvenčního správce a druhého z manželů, což zjednodušuje celý proces dohody.

V případech podnikatelů při nepatrném konkurzu tedy SJM zaniká a je vypořádáno. V případech nepodnikatelů, kteří byli prvotně v oddlužení a jejich řízení bylo převedeno na konkurz, SJM, které v rámci oddlužení bylo zachováno, nyní taktéž zanikne a je nutné jeho vypořádání dle pravidel analogických jako pro konkurz.

4.2.2 Problematická místa stávající úpravy konkurzu

V právní úpravě konkurzu ve vztahu k SJM nalezneme mnohá diskutabilní místa, která budou v rámci této podkapitoly zdůrazněna a zanalyzována. Již po prohlášení konkurzu je prvním místem, které se dotýká SJM jeho vypořádání. Po něm může druhému z manželů vzniknout **pohledávka z titulu vypořadacího podílu**. Tato pohledávka je ze své podstaty obdobná k pohledávce za výživným, či pohledávce za nevyplacenou mzdou. Druhý z manželů může mít značné potíže uživit sebe a své děti při výpadku příjmu manžela-dlužníka a ještě navíc s pohledávkou za částí svého majetku, který aktuálně nemůže použít, neboť byl zahrnut do majetkové podstaty. Pohledávka z titulu náhrady vypořadacího podílu by měla být uhrazena v plné výši a být tedy postavena na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou a nikoli jen běžným pohledávkám (s často jen částečným a pozdějším uspokojením).

Autorka dále na základě analýzy právní úpravy konkurzu i oddlužení navrhuje zavést **možnost společného konkurzu manželů** bez zániku SJM (především v případě přeměny společného oddlužení v konkurz). Bylo by nutné změnit ustanovení § 83a IZ - o nemožnosti spojení dvou řízení - nyní nelze spojit dva samostatné konkurzy v jedno řízení. Současný stav této problematiky dokládá příkladně rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 7. 2014 (v řízení pod sp. zn. 44 INS 36938/2013), kterým bylo nepovoleno oddlužení, o které žádali manželé společně, a zároveň byl na oba prohlášen konkurz. Tím došlo dle § 268 odst. 1 IZ k zániku společného jmění manželů obou dlužníků. Dle soudu *tím zanikl i důvod, pro který soud původně soud obě řízení spojil ke společnému projednání. Řízení proti každému z dlužníků tedy nadále bude vedeno samostatně pod samostatnou spisovou značkou.* To dosvědčuje i další rozsudek, který vysvětluje, že po neschválení oddlužení nemají dlužníci postavení *nerozlučných dlužníků*, které by měli po schválení společného oddlužení (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. KSBR 24 INS 19510/2014). Dalším postupem řízení pak soud rozdělil věřitele k jednotlivým dlužníkům dle toho, vůči komu věřitelé svou pohledávku uplatnili a s kým měli sjednán příslušný smluvní vztah. Poté bylo vypořádáno SJM (majetek i závazky) a toto schváleno insolvenčním soudem. Dle názoru autorky by mohl být veden konkurz na oba manžele zároveň, přičemž by byli v postavení jednoho dlužníka - analogicky jako při společném oddlužení manželů. Podle některých dalších názorů však *nelze v žádném případě očekávat, že by procesní konsolidace mohla nadále probíhat i při řešení úpadku manželů konkurzem, protože prohlášením konkurzu zanikne společné jmění manželů a odpadne tak jediný důvod k vedení společného insolvenčního řízení* (Pachl, 2011). Autorka oponuje, že důvody pro konsolidaci existují - celý proces by byl jednodušší - v rámci jednoho soudního řízení, pod jedním insolvenčním správcem (a tudíž s nižšími náklady) a bez nutnosti vypořádání SJM a rozdělování závazků. Zájmy věřitelů by toto nijak nepoškodilo, naopak si autorka myslí, že celý proces bude usnadněn tím, že se majetek nebude muset rozdělovat a okamžitě se zpeněží. Znamenalo by to však nutnost změnit § 83a IZ, který pojednává o nemožnosti spojení dvou insolvenčních řízení. Stejný postup, tj. spojené řízení ve věci obou manželů a veškerý jejich majetek v jedné majetkové podstatě, se již aplikuje pro společné oddlužení manželů, a to jak pro případ splátkového kalendáře, tak i v případě zpeněžení majetku (ve všech jiných

případech znamená zpeněžení automaticky stejné účinky jako konkurz, a tedy zánik SJM). Pokud již v těchto dvou případech insolvence manželů funguje, neměl by být dle autorky problém ani se společným konkurzem manželů. Takto by autorka postupovala, pokud by manželé o toto ihned po prohlášení konkurzu požádali. S výslovnou žádostí manželů operuje již společné oddlužení manželů, kdy manželé rovněž do návrhu na insolvenční řízení vyznačují, že chtějí podstoupit oddlužení společně a použít k tomu veškerý svůj majetek. A pokud může být pak společné oddlužení povoleno prostřednictvím zpeněžení jejich majetku, jedná se už skutečně jen o malý krok vpřed, který by byl nutný k realizaci společného konkurzu manželů.

4.3 Dopady oddlužení na společné jmění manželů

V souvislosti s oddlužením není nijak upraveno řešení ani vypořádání společného jmění manželů. Z toho vyplývá, že při oddlužení SJM nezaniká a celé insolvenční řízení se týká veškerého společného jmění manželů. Mohou nastat dvě situace: 1) do oddlužení vstoupí jednotlivec (tj. jen jeden z manželů, popř. každý z manželů zvlášť), 2) společné oddlužení manželů. V obou případech pak může oddlužení probíhat třemi způsoby, a sice oddlužením pomocí splátkového kalendáře, nebo zpeněžením majetkové podstaty, popřípadě kombinací těchto způsobů. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je nejčastějším řešením insolvence u právnických osob-nepodnikatelů, které ve většině případů nedisponují stálým příjmem, z kterého by mohl být hrazen splátkový kalendář. Jeho regulace však nespadá pod právní úpravu oddlužení, nýbrž pod úpravu konkurzu. Z toho plyne i obdobné zacházení se SJM jako při konkurzu - tj. jeho zrušení a vypořádání. Odlišná situace nastává v případě povolení pětiletého splátkového kalendáře, kdy SJM trvá a společný majetek manželů není dotčen vůbec. Vzhledem k markantním odlišnostem obou způsobů oddlužení se tato práce bude zabývat všemi případy odděleně.

4.3.1 Oddlužení jednotlivce plněním splátkového kalendáře

Situace, kdy se insolvenčního řízení účastní jen jeden z manželů a druhý nikoli, či každý z manželů podstupuje oddlužení samostatně (od roku 2014 již nemá druhý z manželů povinnost návrh na oddlužení ani podepsat), není příliš častá. Najdou se však případy, kdy je vhodná - např. pokud jsou veškeré dluhy pouze

výhradními dluhy jednoho z manželů vzniklými před uzavřením manželství. V ostatních situacích, kdy je alespoň část dluhů společná oběma manželům, je vhodnější variantou společné oddlužení manželů. Po uplynutí pěti let samostatného oddlužení jednoho z manželů⁶ plněním splátkového kalendáře bude tento oddlužník s největší pravděpodobností osvobozen od hrazení všech svých zbývajících dosud neuspokojených dluhů (pokud bylo oddlužení úspěšně dokončeno). Pokud by však část dluhů nebyla výlučnými dluhy jen jednoho z manželů, nastane s největší pravděpodobností situace, kdy věřitelé budou zbytek dluhů ze SJM vymáhat po druhém z manželů, a to dokonce i z jeho výlučného majetku, nejen z majetku ze SJM. Pro druhého z manželů má tedy oddlužení prvního z manželů jen ten důsledek, že je vymáhání dluhů o pět let odloženo. Je tudíž naprosto nelogické, aby oddlužení podstupoval jen jeden z manželů, pokud není jisté, že za pět let bude schopen uspokojit 100 % svých závazků. Bohužel i tyto situace se stávají vzhledem k množství nekvalifikovaných subjektů, které sepisují návrhy na oddlužení a soudcům, kteří oddlužníka při jednání neupozorní na možné výhody společného oddlužení manželů.

V současné době, pokud manželé podají každý svůj samostatný návrh na povolení oddlužení, řízení již nemohou být spojena, zakazuje to § 83a IZ. Musí tedy proběhnout celé řízení dvojmo a závazky být rozděleny mezi tyto dva dlužníky (s tím že společné závazky splácí oba). Pouze řízení, která byla zahájena před 1. 1. 2014, mohou být i po tomto datu spojena k společnému projednávání (judikováno Vrchním soudem v Praze usnesením ze dne 6. 6. 2014, sp. zn. 1 VSPH 966/2014).

Dalším případem oddlužení jednotlivce s vlivem na SJM může být případ, který by nastal po rozvodu manželství v situaci, kdy SJM ještě nebylo vypořádáno a jeden z manželů podá sám za sebe návrh na oddlužení. Autorka usuzuje, že takto podaný návrh musí být soudem zamítnut. Obligatorní součástí návrhu je totiž seznam majetku, který musí být úplný a správný. V tomto případě není možné tuto náležitost splnit v situaci, kdy ještě společný majetek není vypořádán a ani závazky nejsou rozděleny. Nelze tedy s jistotou spočítat možnost splnění dalších podmínek oddlužení jako například uspokojení 30 % závazků při nejistotě výše závazků. Věřitelé by ani na základě těchto informací nemuseli být schopni se

⁶ Pozn. Předpokládá se, že druhý z manželů není v oddlužení.

kvalifikovaně rozhodnout, zda upřednostní oddlužení zpeněžením majetku či plněním splátkového kalendáře. V tomto případě by tedy měl být subjekt vyzván k doplnění (to je však nutné do maximální lhůty 7 dní dle § 393 odst. 1 IZ - to by subjektu na vypořádání SJM pravděpodobně nestačilo). Pokud subjekt ve lhůtě nestihne návrh doplnit, je návrh odmítnut, což automaticky znamená rozhodnutí o konkurzu (§ 396 IZ). Popřípadě bude návrh již zpočátku rovnou zamítnut z důvodu nesplnění jeho náležitosti (např. pravdivý a úplný seznam závazků a majetku) a zároveň rovněž rozhodnuto o konkurzu (kde se již SJM musí ze zákona vypořádat). Bylo by tedy vhodné v tomto případě nenutit dlužníka otálet s podáním návrhu na oddlužení a odložit rozhodnutí o povolení návrhu do doby než se vypořádá SJM. Podáním návrhu je totiž zahájeno insolvenční řízení a to má pro dlužníka důležité účinky - např. nelze provést exekuci na jeho majetek ani majetek ze SJM (§ 109 odst. 1 písm. c IZ).

4.3.2 Oddlužení jednotlivce zpeněžením majetkové podstaty

V této situaci se dle § 398 odst. 2 IZ má postupovat obdobně jako při zpeněžení majetku při konkurzu (tj. SJM zaniká). SJM je tedy vypořádáno a majetek i závazky rozděleny. Toto řešení je adekvátní vzhledem k okolnostem, kdy manželé z určitých důvodů nechtěli podstoupit oddlužení společnými silami a tedy nepožádali o společné oddlužení manželů. Spojení dvou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty bylo ani nebylo možné dle § 83a IZ. Ostatní účinky oddlužení prostřednictvím zpeněžení majetkové podstaty jsou analogické k účinkům uvedeným v posledních dvou odstavcích podkapitoly 4.3.1 (tj. oddlužení jednotlivce pomocí splátkového kalendáře).

4.3.3 Společné oddlužení manželů plněním splátkového kalendáře

Nejprve se zaměříme na vývoj tohoto nového institutu, abychom mohli lépe analyzovat příčiny jeho vzniku a jeho následný dopad na oba manžele. Pokud bylo před 1. 1. 2014 schváleno oddlužení každému z manželů zvlášť, mohla být obě řízení spojena v jedno společné a mít obdobné účinky jako dnešní společné oddlužení manželů. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 1. 2011, sp. zn. 3 VSPH 813/2011, řeší společné oddlužení manželů, ještě za zákonné neexistence tohoto institutu. V té době manželé podpísem na návrhu na oddlužení souhlasili s trváním jejich společného jmění a s uspokojením všech závazků z něj

(rovněž při řešení oddlužení pomocí zpeněžení veškerého jejich majetku, včetně majetku ze SJM). Tuto eventualitu již nyní IZ výslovně upravuje v rámci společného oddlužení manželů.

Někteří autoři dokonce označují tento způsob oddlužení jako „*oddlužení společného jmění manželů*“ - dochází tedy k větší koncentraci na majetek a ne na subjekty (Pachl, 2011). Aby byl tento typ oddlužení schválen, musí být manželé manželé ke dni, kdy insolvenční návrh dojde k soudu (§ 394a odst. 1 IZ). Věřitelé pak přihlašují svou pohledávku jen jednou. Pokud ji přihlásí proti oběma manželům zvlášť, bude jedna z pohledávek prohlášena za duplicitní a vyloučena z uspokojování. Pohledávka, kterou soud shledá za zjištěnou proti oběma manželům, je pak nadále brána jako pohledávka za každým z nich v případě, kdy by jejich společné oddlužení bylo zrušeno či zamítnuto a řešení insolvence pokračovalo ve dvou oddělených řízeních (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2011 v insolvenčním řízení pod sp. zn. 102 VSPH 109/2011). Je-li manželům schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře, tak je každému z manželů strháváno z jeho příjmů, vše až na částku spočteného životního minima. Toto potvrzuje i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka Pardubice ze dne 2. 12. 2014 (sp. zn. KSPA 59 INS 29667/2014), kdy manželé podali společný návrh, pár dní poté podali návrh na rozvod a následně jim bylo schváleno společné oddlužení pomocí splátkového kalendáře, které budou nadále oba plnit. V této situaci není důležitým faktem, zda se manželé rozvedli, platby pokračují dál a pouze se vypořádá jejich majetek po rozvodu. S tím, že pokud z vypořádání jeden z nich dostane vypořádací podíl či bude zpeněžena nějaká jejich společná věc, tak tato částka bude taktéž rozdělena věřitelům jako jakákoli jiná obdržená peněžní plnění (dary, dědictví, aj.) - autorka tak usuzuje na základě analogického výkladu. Vypořádání závazků by nemělo mít na schválené oddlužení žádné účinky a manželé dále splácejí všechny věřiteli přihlášené závazky (společné i výlučné). Problém by nastal, pokud jeden z manželů přestane hradit pravidelné částky dle splátkového kalendáře, poté by musel druhý z manželů plnit za oba dva (např. pomocí darovací smlouvy třetí osoby). Pokud by tak neučinil, bylo by oddlužení zrušeno a na každého z manželů zvlášť nařízen konkurz. Společné oddlužení nelze ani po rozvodu rozdělit do dvou samostatných případů, stále se jedná o jedno řízení a manželé tedy sdílí stejný právní osud i po rozvodu.

Obecně pokud budou porušeny podmínky oddlužení (např. jeden z manželů přestane po delší dobu plnit splátkový kalendář, vyvstane mu nový dluh, aj. - § 418 IZ), potom se nabízí dvě situace - buď dojde ke zrušení oddlužení oběma, nebo by se mohlo zrušit pouze u hříšníka, druhý manžel by pokračoval v plnění oddlužení. Na tuto situaci se zaměřila Novela IZ (§ 394a IZ), která považuje manžele za jednoho dlužníka, a tudíž musí být oddlužení zrušeno oběma. Může však pak být povoleno druhému z manželů v oddlužení znovu pokračovat, nebo spadne automaticky také do konkurzu? To, že musí soud automaticky na oddlužníka-hříšníka uvalit konkurz je neoddiskutovatelné. Toto se však týká obou manželů, na každého je uvalen konkurz zvlášť, s tím že to znamená zánik SJM a jeho vypořádání. Obě řízení nadále pokračují zvlášť jako konkurzní a v některých případech i pod stejným insolvenčním správcem. Toto autorka neshledává být úplně vhodným, obzvláště v případě, kdy jsou manželé například již rozvedeni nebo novou úvěrovou smlouvu podepsal jen jeden z nich. Dle autorčina názoru by měla být dána šance spořádanému oddlužníkovi pokračovat v oddlužení samostatně, pokud je po vypořádání SJM stále schopen splatit minimální požadovanou hranici 30 % svých vypořádaných dluhů. V praxi však funguje to, že konkurz je prohlášen na oba, a to na každého zvlášť, přičemž je velmi často konkurz následně zrušen pro nedostatek majetku. Po proběhlém konkurzu může následovat i nový návrh na povolení oddlužení, protože nyní již neexistuje ustanovení, které by toto chování zakazovalo. Dříve nemohla podat návrh osoba, o jejímž návrhu bylo již dříve rozhodnuto. Může se tedy stát, že oba manželé budou znovu žádat o oddlužení, ale znovu od začátku až po zrušení nebo podstoupení konkurzu - samozřejmě bez veškerého zpeněžitelného majetku.

Autorka nesdílí stanovisko mnohých, dle něhož by třetí šanci, tedy další šanci na oddlužení měli dostávat lidé, kterým bylo oddlužení již jednou zrušeno. Toto je regulováno pouze ustanovením o možnosti zamítnutí návrhu na oddlužení v případě *„nepoctivého záměru, či jestliže dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný či nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení“* (§ 395 IZ). Dikce zákona je dle autorky příliš obecná a nejasná, když mluví o nepoctivém záměru bez bližší specifikace. Nepoctivý záměr je právně pojat jako otevřený pojem. V novém znění zákona tak chybí alespoň demonstrativní výčet situací, které v předešlé verzi zákona před rokem 2014 byly a napomáhaly výkladu

tohoto pojmu. Takto je vše ponecháno na judikatuře, která je v tomto případě značně necelistvá. Každý soudce si nepoctivý záměr vykládá méně či více striktně, vzhledem k obecnému chápání poctivosti jako principu. Např. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. 2. 2015 (k insolvenčnímu řízení pod sp. zn. 28 INS 4734/2014) definuje nepoctivý záměr takto: *„Již jen ze skutečnosti, že dlužníci se k jednání bez jakékoliv omluvy nedostavili, usuzuje soud, že je jednáním dlužníků sledován nepoctivý záměr.“* Přitom svým nálezem 260/2010, Sb., ze dne 27. 7. 2010 Ústavní soud zrušil tehdejší ustanovení IZ, které znělo: *„jestliže se bez omluvy nedostaví nebo neshledá-li insolvenční soud jeho omluvu důvodnou, má se za to, že vzal návrh na oddlužení zpět“.*

Znění ustanovení pojednávající o nepoctivém záměru by mohlo být formulováno širěji, například za pomoci formulace opírající se o nepoctivý záměr vůči zájmům věřitelů a o možnost, že by proběhnutím oddlužení byly podstatně omezeny jejich nároky. Do zákona by měl být alespoň přidán základní výčet, kdy se jedná a kdy se nejedná o nepoctivý záměr. Např. při výše uvedeném nedostavení se bez omluvy k soudnímu jednání je dle autorky značně nekompromisní z tohoto důvodů zamítnout povolení oddlužení. Měla by být vrácena zpět do zákonné úpravy ustanovení o spáchání majetkového nebo hospodářského trestného činu nebo zahrnuta situace, kdy již jednou byly podmínky oddlužení porušeny určitým způsobem a v důsledku toho bylo zrušeno. Tím by byla zajištěna větší právní jistota pro oddlužníky. Inspirovat se v možnostech výčtu možných případů vedoucích k nepovolení oddlužení je možné například v německé právní úpravě, která navazuje na výrazně delší tradici tohoto institutu v Německu (oproti České republice). Dle Insolvenzverordnung je oddlužení nepřipustné, pokud dlužník v posledních třech letech uvedl nepravdivé informace ohledně své hospodářské situace (např. při snaze o získání úvěru), pokud porušil úmyslně některé ustanovení insolvenčního zákona, či spáchal přestupek v oblasti insolvenčního práva (§ 290 Insolvenzverordnung, § 283 Strafgesetzbuch). Obdobná ustanovení v české regulaci již byla, ale bez vysvětlení v důvodové zprávě k Novele byla vyňata. Celá tato regulace má dopad na SJM v případě, že by z výše rozebraných důvodů jednomu z manželů nemohlo být povoleno oddlužení pro nesplnění jeho podmínek a tedy by nebylo možné ani podstoupit společné oddlužení manželů.

4.3.4 Společné oddlužení manželů zpeněžením majetkové podstaty

Pokud je manželům, kteří vstoupí do oddlužení společně, v rozhodnutí o způsobu oddlužení schváleno zpeněžení majetkové podstaty, je dotčen jejich společný i výlučný majetek. Manželé dokonce do formuláře „Návrh na povolení oddlužení“ ještě dříve než je rozhodnuto, jakou formou bude oddlužení povoleno, dávají souhlas, aby byl veškerý majetek pro účely zpeněžení považován za majetek v SJM. Jedná se tedy o zákonnou fikci, kdy SJM nezaniká a veškerý majetek je součástí jedné majetkové podstaty. V tomto duchu rozhodl i např. Krajský soud v Ostravě dne 19. 2. 2015 (insolvenční řízení pod sp. zn. 33 INS 22854/2014). Při tomto typu oddlužení je na rozdíl od ostatních typů insolvence majetková podstata uzavřena již při schválení oddlužení a majetek, který dlužníci nabyli během trvání oddlužení, již do ní zahrnut není (§ 398 odst. 2 IZ). V § 408 IZ je jasně stanoveno, že případ společného oddlužení zpeněžením majetku tvoří výjimku a SJM nezanikne. Tento případ je ojedinělý. Ve všech ostatních případech zpeněžení majetku či konkurzu SJM bez možnosti výběru zaniká.

Názor autorky k této problematice zní, že SJM by skutečně nemělo zanikat i s ohledem na to, že manželé do oddlužení vstoupili dobrovolně a společně a pak je i předvídatelné, že chtějí podstoupit celý proces společnými silami a majetkem a není důvod jejich společný zájem rozdělovat do dvou majetkových podstat a zároveň do dvou řízení. Do majetkové podstaty však na rozdíl od konkurzu spadá i výlučný majetek obou manželů. Zvláště v případě společného oddlužení manželů je logické a zvyšuje to předvídatelnost řízení a jeho důsledků, že SJM nezanikne ani při jednom ze způsobu oddlužení (tj. při zpeněžení ani při splátkovém kalendáři). S tímto pak mohou manželé počítat již při podávání společného návrhu na oddlužení bez ohledu na následné rozhodnutí soudu o způsobu řešení oddlužení. Rozdíl mezi konkurzem a oddlužením zpeněžením majetkové podstaty pak tkví pro subjekty především v tom, že po ukončení oddlužení je možnost požádat o prominutí zbylých dluhů.

4.3.5 Problematická místa stávající úpravy oddlužení

Právní úprava společného oddlužení manželů je velice stroze upravena jen ve čtyřech větech. Ani procesní část insolvenčního práva (např. úprava přihlašování pohledávek, popírání pohledávek, aj.) nereaguje na existenci tohoto specifika

v zákoně. Vzhledem k obsáhlosti tohoto institutu, míře jeho využití, je tento stav nevyhovující. U tak komplexního problému je **potřeba celistvější a detailnější právní regulace**, kterou nebude nutné v takové míře precizovat až jednotlivými rozhodnutími soudů. V mnoha specifických případech pak nastávají nejasnosti ve výkladu i aplikaci jednotlivých ustanovení zákona.

Prvním z těchto případů, na které se v této podkapitole tato práce zaměří, je první fáze celého oddlužení, a to **přípustnost oddlužení** pro různé okruhy subjektů. Na neúplnost právní úpravy narazíme u nově zavedené možnosti oddlužení pro fyzické osoby-podnikatele. Ustanovení týkající se tohoto okruhu subjektů nejsou zcela dostatečně přizpůsobena jejich specifikům a do právní úpravy nejsou přidána společně s účinností této novinky další jim se věnující ustanovení. V celé úpravě oddlužení se mluví pouze o plátcí mzdy či plátcí jiného příjmu dlužníka, nikoli o příjmech z podnikání, které tvoří faktický příjem fyzických osob-podnikatelů (např. § 406 odst. 3 písm. d IZ, odst. 5 tamtéž). Přidat ustanovení, které by definovalo, že v případě příjmů z vlastního podnikání bude postupováno analogicky jako, pokud je v ustanoveních psáno o mzdě, by mohlo být dle autorky elegantním a jednoduchým řešením, které by pročistilo současnou situaci.

Možnost oddlužení pro fyzické osoby-podnikatele s sebou přinesla i zajímavou alternativu pro zbavení se neuspokojených pohledávek po skončení konkurzu pomocí instrumentu oddlužení. Po skončení konkurzu by byly dříve dluhy dle upraveného seznamu pohledávek věřitelů vymáhány nadále, a toto by mohlo trvat až do konce života podnikatele, bez možnosti se z této situace dostat jinak než uspokojením veškerých dluhů (vč. nákladů na exekutora, pokut, úroků). Možnost začít vymáhat tyto pohledávky se promlčí až za 10 let po skončení konkurzu. Pokud však podnikatel využije volby oddlužení (které mu bude povoleno, protože při skončení konkurzu pro nedostatek majetku či pro splnění rozvrhového usnesení, nic nebrání povolení oddlužení i u osob s dluhy z podnikání - viz § 389 odst. 2), naskytá se mu možnost být po 5 letech oddlužení oprostěn od zbylých dluhů. V této situaci již není do oddlužení zatažen druhý z manželů, protože při již proběhlém konkurzu zaniklo SJM a bylo vypořádáno. Následné oddlužení se tedy týká jen manžela - dlužníka.

Druhou z problematických částí je **stejný právní osud manželů**, který vyplývá z insolvenčního zákona, konkrétně z § 394a, které stanovuje, že manželé jsou

považováni za jednoho dlužníka. Jejich právní osud by měl být tedy dle zákona shodný. Toto je problematické v mnoha případech. V následujícím odstavci upozorní autorka na dva z nich:

- 1) Příklad, kdy má být zrušeno společné oddlužení manželů z v zákoně uvedených důvodů dle § 418 IZ⁷ - v této situaci je nutné se koncentrovat na případné **porušení podmínek oddlužení jen jedním z manželů**. V případě takového typu porušení podmínek oddlužení by mělo být zrušeno jejich společné oddlužení a zároveň nařízen na každého zvlášť konkurz - tento krok v sobě zahrnuje i zánik a vypořádání SJM. Je jasné, že na manžela, který konec oddlužení způsobil, by měl být uvalen konkurz. Bylo by však možné povolit druhému z manželů v oddlužení po vypořádání SJM pokračovat, pokud by byl schopen splnit podmínky svého samostatného oddlužení (tj. splatit za zbývající dobu oddlužení ze svých příjmů alespoň 30 % svých výlučných dluhů a dluhů spadajících do SJM)? Autorka zastává názor, že by toto být možné mělo, opačný postup (tj. dle současného výkladu IZ) je pro spořádaného z manželů nepřiměřeně tvrdý. Pro věřitele by to neznamenovalo žádnou újmu a pravděpodobně by dosáhli větší míry uspokojení svých pohledávek než při konkurzu (autorka předpokládá, že oddlužení bylo povoleno plněním splátkového kalendáře, protože manželé nevlastnili žádný významný majetek ke zpeněžení). Mezi vypořádáním SJM a pokračováním oddlužení by zatím zabavitelná část příjmů v oddlužení pokračujícího z manželů mohla být deponována na úschovném účtu a následně rozdělena věřitelům. Rozdílné způsoby řešení úpadku obou manželů však dle výkladu Vrchního soudu v Praze nejsou možné (usnesení ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 2 VSPH 714/2010). Toto stanovisko Vrchního soudu, však není založeno na výkladu žádného zákonného ustanovení a autorka zásadně nesdílí názor tohoto soudu. Není důvodu, aby jeden z manželů nemohl být v oddlužení a druhý v konkurzu, obzvláště když prohlášení konkurzu i jen na jednoho z manželů znamená vypořádání SJM a manželé tedy již spolu nejsou nadále majetkově propojeni.
- 2) Situace, kdy jeden z manželů nesplní podmínky pro **osvobození od zbylých dluhů** po skončení oddlužení - v tomto případě analogicky

⁷ Pozn. S vymezením těchto důvodů autorka souhlasí a nechce je zpochybňovat.

k minulému odstavci jsou manželé považováni za jednoho dlužníka, a tudíž jsou buď osvobozeni oba, nebo ani jeden. I v tomto případě autorka taktéž sdílí názor, že je toto příliš tvrdým řešením pro manžela splňujícího podmínky.

Pokud by byl aplikován bez výjimek stejný právní osud pro oba z manželů, tak by porušení podmínek oddlužení a následné prohlášení konkurzu u obou manželů bylo ještě více nevhodné v případě, kdy se manželé již v průběhu řízení **rozvedli**. Například v případě, kdy by manželé nadále i přes rozvod plnili splátkový kalendář dle daného rozvrhu a snažili se o zdárný průběh oddlužení, avšak pak jeden z nich podmínky oddlužení porušil (např. podepsal novou úvěrovou smlouvu, kterou nesplácí). Dle autorčina názoru by měla být dána šance finančně spořádanému z manželů pokračovat v oddlužení samostatně, pokud je po vypořádání SJM stále schopen splatit minimální požadovanou hranici 30 % svých vypořádaných dluhů. *Pokud se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, teprve soudní praxe ukáže, jestli je možné i za trvajících společného jmění manželů vést u jednoho z manželů sanační způsob řešení úpadku a u druhého prohlásit konkurz* (Pachl, 2011). Soudní praxe však toto neukázala. Žádný rozsudek ilustrující tento případ nebyl ani důkladným vyhledáváním nalezen. Ve všech relevantních případech byl na oba manžele prohlášen konkurz. K problematice rozvodu manželů při existenci společného oddlužení je ještě důležité podotknout, že dle insolvenčního zákona jsou soudem některá řízení po rozvodu rozdělena na dvě samostatná řízení a oba z manželů pak platí všechny pohledávky (např. insolvenční řízení u Krajského soudu v Ústí nad Labem k insolvenčnímu řízení pod sp. zn. 74 INS 22950/2011). Dle autorky by však měli platit pouze polovinu společných závazků, nikoli všechny, jak tomu v praxi je.

Po zániku manželství může nastat i případ, kdy SJM ještě nebylo vypořádáno a jeden z manželů podá sám za sebe návrh na oddlužení - jak vyřešit tuto situaci, aby bylo podání možné? Dlužník samozřejmě nechce s okamžikem podání insolvenčního návrhu čekat, protože má pro něj jeho uskutečnění pozitivní účinky (např. nadále nemohou být vykonávány exekuce na jeho majetek, aj. - viz § 109 odst. 1 písm. c IZ). Bylo by tedy vhodné nastavit podmínky tohoto případu tak, aby bylo možné návrh podat hned, což by v současné době mohlo být problematické, jelikož dlužník není schopen před vypořádáním SJM uvést úplné a pravdivé

seznamy svého majetku a závazků. Z tohoto důvodu by mu nemělo být oddlužení soudem povoleno pro nesplnění povinných příloh návrhu. Autorka navrhuje možnost podat návrh a v tomto případě odložit rozhodnutí o něm až do vypořádání SJM, s tím že účinky spojené s jeho podáním by zůstaly zachovány. SJM musí být ze zákona vypořádáno do maximálně tří let (§ 741 NOZ), pak se již vypořádává v zásadě na stejné podíly. Bylo by tedy možné, že by se řízení značně prodloužilo. Ale i přesto by autorka takto postupovala s ohledem na možnost, že by vypořádání SJM prodlužoval druhý z manželů. Samozřejmě by mohla nastat i opačná situace, kdy by vypořádání prodlužoval sám dlužník a využil tak možnosti mít třeba až na tři roky pozastavené veškeré exekuční vymáhání.

Dalším ze zákonem neupravených specifických případů je **smrt jednoho z manželů** (fakticky i v tomto případě zaniká SJM) za trvání společného oddlužení - dle výkladu zákona by přeživší manžel měl nadále splácet všechny závazky sám (i za zemřelého, protože manželé jsou považováni za jednoho dlužníka a posuzuje se existence manželství jen ke dni podání návrhu na oddlužení - § 394a IZ) - např. řízení u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 71 INS 5044/2011. Autorka navrhuje možnost vyjmout přeživšího z řízení o společném oddlužení manželů a nadále ho nechat splácet jen výlučné závazky své a spadající do SJM, nikoli výlučné závazky zemřelého z manželů a tudíž pro něj hrozící neplnění podmínek oddlužení a prohlášení konkurzu.

Jednou z dalších diskutabilních oblastí je problematika možného **podání vícerych návrhů na oddlužení** za sebou. Tato problematika sice zasahuje do majetkového práva manželů jen okrajově, ale i tak je vhodné ji na tomto místě zmínit vzhledem k celistvosti výkladu. Vliv na SJM shledáváme v případech, kdy jeden z manželů oddlužení v minulosti podstoupil, druhý ještě ne a zvažují možnost podat návrh na společné oddlužení. Tato problematika začíná být aktuální až po mnoha letech existence insolvenčního zákona, v situaci, kdy lidé již stihli jedno oddlužení dokončit. Autorka navrhuje, aby byla do zákona výslovně zanesena jako důvod pro zamítnutí povolení oddlužení skutečnost, že již jednou oddlužník oddlužení podstoupal. Dle autorčina názoru by nemělo být možné využít institutu oddlužení podruhé, když už jednou bylo oddlužení podstoupeno, byť třeba úspěšně. V tomto shledává autorka již z logiky věci nepoctivý záměr. Oddlužení by mělo být unikátní šancí na nápravu dlužníka z důvodu, že oddlužení při jeho úspěšném zakončení

končí pro oddlužníka velice příznivým krokem, a to odpuštěním dluhů, což samozřejmě pro jejich věřitele není zcela vítané, nýbrž jaksi nutně tolerované. Možnost, že by dlužník dosáhl i po druhém oddlužení tohoto posledního stupně – odpuštění dluhů - není z pohledu autorky spravedlivá vůči věřitelům. Zamítnutí povolení oddlužení z důvodu nepoctivého záměru žadatele sice v zákoně stanoveno je, ale je necháno na libovůli soudu, jak striktně nastaví výklad pojmu „nepoctivý záměr“ (již v podkapitole 4.3.3 bylo pojednáno o různých výkladech soudců) - formulace zákona je velice nejasná. Dle autorky by v zákoně měly být nastaveny alespoň základní podmínky, po jejichž splnění se bez diskuze jedná o nepoctivý záměr. Tímto krokem by byla zajištěna větší jistota pro oddlužníky a sjednoceno rozhodování jednotlivých soudců v daných případech (pravděpodobně i snížen počet odvolání k soudům vyšší instance). Autorka by do minimálního rozsahu základních důvodů zamítnutí návrhů včlenila oddlužení podruhé a znovunavrátila ustanovení o spáchání majetkového nebo hospodářského trestného činu - inspirace by měla být hledána i v ustanoveních týkajících se reorganizace a nepoctivého záměru při podávání návrhů na ni (§ 326 IZ). Delší výčet důvodů by nemusel být vhodný vzhledem k individualitě jednotlivých insolvenčních žadatelů a nutnosti uvážení soudu ve všech komplexních souvislostech s důrazem na vyvážení zájmů věřitelů a dlužníků. Tato problematika a její nastavení zasáhne do společného jmění manželů i například tím, že jeden z manželů nesplní podmínky pro povolení oddlužení a nebude tedy možno podstoupit společné oddlužení manželů ani jednomu a následně se pak bude řešit otázka, zda u každého z manželů může být povolen jiný způsob řešení insolvence (tj. u jednoho konkurz a u druhého oddlužení).

4.4 Dopady reorganizace na společné jmění manželů

Dopad reorganizace na SJM nemusí být v mnoha případech vůbec znatelný z toho důvodu, že majetek ze společného jmění v reorganizačním plánu není zahrnut - toto nastane především u reorganizací právnických osob - kapitálových společností. Pokud však reorganizaci podstupuje fyzická osoba-podnikatel, ve většině případů bude mít reorganizace dopad i na majetkovou podstatu dlužníka. I zde samozřejmě platí regulace společná pro všechny typy insolvence, a sice že věci ze SJM lze použít k podnikání pouze se souhlasem druhého z manželů (§ 715 NOZ). Toto ustanovení tím poskytuje ochranu jak manželu fyzické osoby

podnikatele, tak manželu společníka právnické osoby, pokud je k jejímu založení nutný vklad společníka. K reorganizačnímu plánu se pak dle § 342 IZ přikládá prohlášení manžela, že souhlasí s použitím majetku v SJM (pokud má být použit). Toto prohlášení se týká kompletně celého majetku v SJM, bez výjimek. Prohlášení není nutnou přílohou návrhu, pokud podnikatel ručí za závazky společnosti neomezeně veškerým svým majetkem - *potom se nejedná o pohledávku za společností, nýbrž věřitelům vzniká pohledávka z titulu ručení* (Štěpánová, 2006, str. 151). V případě právnických osob usilujících o povolení reorganizace může být SJM nedobrovolně zapojeno až při případném nezdaru reorganizace a její následné přeměně v konkurz (v daném případě se pak dále postupuje zcela dle pravidel konkurzu, účinky na SJM jsou tedy popsány v podkapitole 4.2 pojednávající o dopadech konkurzu na SJM). Takto lze shrnout nedobrovolný vliv reorganizace na SJM.

Společný majetek manželů však může být v některých případech použit při reorganizaci z vlastní vůle manželů (dobrovolně) - např. u společníků, kteří v rámci záchrany podniku vloží svůj osobní majetek určitým způsobem do společnosti, nebo v případě, kdy se zapojí manžel podnikatele do plnění reorganizačního plánu. Tento stav nastal např. v insolvenčním řízení vedeným u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 76 INS 7967/2012, kdy součástí reorganizačního plánu bylo prohlášení manžela podnikatelky, že se bude podílet v průběhu reorganizace na úhradě manželčinych životních nákladů (vč. sociálního, zdravotního pojištění a úhrady daní). Tady toto prohlášení působí jako určitý druh záruky směrem k věřitelům.

Ve všech případech, kdy je reorganizace zrušena/nepovolena, ať už z jakéhokoli důvodu, má toto bezprostřední účinky na daný subjekt i jeho manželské majetkové vztahy. Soud nařídí zároveň se zrušením reorganizace ihned konkurz (analogicky jako u oddlužení). U živnostníků či ručících osob toto souvisí s možným postižením jejich osobního majetku a následným dopadem na společné jmění manželů.

4.4.1 Problematická místa stávající úpravy reorganizace

Právní úprava reorganizace nevykazuje dle mínění autorky **žádné zásadní problémy** vzhledem ke vztahu společného jmění a reorganizace. V rámci

reorganizace mohou mít na SJM dopad nejčastěji následující skutečnosti: 1) použití věcí ze SJM k podnikání na základě předchozího souhlasu druhého z manželů, přičemž tyto věci se následně automaticky stanou součástí majetkové podstaty dlužníka a je s nimi dále nakládáno jako s ostatním majetkem podnikatele, 2) dobrovolné zahrnutí či použití majetku ze SJM do reorganizačního plánu. Obě tyto skutečnosti však jsou vhodně regulovány a ustanovení IZ poskytují druhému z manželů adekvátní míru ochrany. V případě neúspěchu reorganizace je vše řešeno pomocí ustanovení týkajících se konkurzu (např. i zánik a vypořádání SJM). Konkurzní regulace již není svým dopadem na manžele tak příznivá, jak již bylo vysvětleno v podkapitole týkající se konkurzu.

Jedním z problematických míst, které se týká nejen reorganizace, ale i oddlužení a konkurzu, je § 425 IZ. Dle tohoto ustanovení insolvenčního zákona se **údaje o dlužníkovi zveřejněné v insolvenčním rejstříku znepřístupní** po pěti letech od skončení insolvenčního řízení. Po uplynutí této doby je nemožné dohledat, kdo již jednou ve své finanční části života pochybil. Na dlužníka je tedy po pěti letech nahlíženo, jako kdyby nikdy v insolvenčním řízení nefiguroval. Vzhledem k poslání insolvenčního rejstříku zajistit co možná nejvyšší míru publicity a možnost sledování průběhu řízení zastává autorka ten názor, že by údaje neměly být vymazávány (s výjimkou údajů o subjektech, u kterých nebyl dosvědčen úpadek a nikdy tedy fakticky insolvenčním řízením neprošly - ať už z důvodů šikanózních návrhů či vad návrhů). V minimální míře by měly alespoň údaje o podnikatelských subjektech zůstat přístupné navždy z důvodu publicity finanční historie firem a následného zvýšení podnikatelské jistoty ostatních subjektů.

Závěr

Je zřejmé, že efektivní právní úprava insolvence podporuje právní jistotu podnikatelů i běžných obyvatel, ať už vystupují jako dlužníci, věřitelé či třetí osoby (např. manželé). Před zákonodárci pak stojí nelehký úkol nastavit právní regulaci insolvenčního práva tak, aby byly spravedlivě vyváženy zájmy dlužníků a věřitelů. Ještě více ztěžuje situaci běžná představa, kdy si pod věřiteli často představíme vyděračské firmy poskytující úvěry a pod dlužníky chudé, finančně negramotné rodiny. Není tomu však vždycky tak a je potřeba v rámci právní regulace vyvážit ochranu spotřebitelů/podnikatelů vůči oprávněným nárokům věřitelů.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo prozkoumat a posoudit možné nejasnosti v oblasti aplikace a interpretace insolvenčního zákona v případě dopadu insolvenčního řízení na společné jmění manželů a dále navrhnout možná zpřesnění či úpravy těch ustanovení stávající právní regulace, která by mohla být problematická z pohledu věřitelů, dlužníků či samotných manželů. V návaznosti na toto si tato práce dala za cíl potvrdit či vyvrátit hypotézu, že insolvenční zákon reaguje dostatečně na nové tendence v oblasti insolvenčního řízení a změny v úpravě společného jmění manželů.

Hlavní cíl této práce byl naplněn a nejdůležitější závěry vedoucí k jeho naplnění budou nyní shrnuty v závěru této práce. Stanovená hypotéza byla však potvrzena jen zčásti. Problematika řešení společného jmění manželů v rámci insolvenčního řízení stále není dostatečně upravena stávajícími zákony a ze značné části stojí na rozsudcích soudů v první i druhé instanci. Po Novele insolvenčního zákona č. 294/2013, Sb., která je v účinnosti od 1. 1. 2014, se obzvláště regulace oddlužení v mnohém změnila. Především přibyl nový institut společného oddlužení manželů a byl rozšířen okruh subjektů, které mohou využít institutu oddlužení obecně. To jsou pozitivní změny, které vedly k částečnému naplnění hypotézy. Na druhou stranu i za pomoci těchto změn přibýly další nejasnosti, místa vhodná k diskuzi a následnému soudcovskému rozhodování. Tento stav pak brání úplnému potvrzení hypotézy. Česká republika je kontinentálním právním prostředím, kde se řídíme pouze zákony a judikatura odvolacích soudů je závazná jenom pro účastníky daného řízení. Soudcovské rozhodování tedy nedává žádným dalším subjektům jistotu, že bude v jejich věci rozhodnuto stejně jako

v případě obdobném. To s sebou samozřejmě přináší následnou nejistotu, problémy a protahování soudních sporů.

V rámci cesty k naplnění hlavního cíle práce byla nejprve rozebrána teoretická východiska, která usnadnila základní pochopení další problematiky a orientaci v dalších kapitolách. Se zřetelem k obsáhlosti právní úpravy obou klíčových oblastí - společného jmění manželů i insolvenčního řízení - byly obě tyto oblasti rozebrány nejprve jednotlivě v rámci dvou samostatných kapitol. Z těchto dvou kapitol byly pomocí analytických a sumarizačních postupů vybrány ty aspekty obou problematik, které jsou důležité pro vlastní cíl práce. S tímto teoretickým základem již bylo možné se v následující meritorní kapitole zaměřit na řešení problematiky vlivu insolvenčního řízení na společné jmění manželů. Tato kapitola přinesla zásadní poznatky k naplnění cíle práce a v jejím rámci autorka nastínila k jednotlivým problematickým ustanovením právní úpravy své úvahy de lege ferenda, jak současnou právní úpravu pozměnit. Své návrhy autorka založila na analýze aktuálně platné právní úpravy a judikatury, která ze značné míry dotváří současný právní stav. Toto bylo činěno v souladu se stanoveným cílem práce. Nyní autorka v základních obrysech nastíní klíčové poznatky vyplývající z této diplomové práce.

Nejprve se zaměříme na regulaci insolvenčního práva obecně. Insolvenční právo je uceleně upraveno především insolvenčním zákonem, na evropské úrovni pak Nařízením Rady č. 1346/2000. Dle autorčina přesvědčení by bylo vhodné v brzké době více **sladit jednotlivé úpravy úpadkového práva v rámci EU**. Toto je příhodné především z důvodu častější migrace obyvatel i přesunu firem v rámci EU a následné složitosti řešení jednotlivých případů pro soudy, včetně značných transakčních nákladů na straně věřitelů. Úprava by měla směřovat i k omezení účelových přesunů subjektů za výhodnější úpravou insolvenčního práva do jiného státu EU.

Pokud se pak zaměříme konkrétně na podmínky českého insolvenčního práva (v souvislosti s občanským zákoníkem) - zjistila tato práce pomocí analýzy jednotlivých ustanovení insolvenčního i občanského zákona, že některá hmotně právní i procesně právní ustanovení nereagují zcela adekvátně na překotný vývoj v oblasti ekonomických a majetkových vztahů. V následujících odstavcích budou

rozebrány některé problémy objevené v rámci analýzy a navrženy případné změny české právní regulace.

Hned zpočátku se tato práce zabývala majetkovou podstatou a jejím vztahem k množině věcí v SJM (regulováno občanským zákoníkem). Problematickým byla především regulace **vynětí obvyklého vybavení rodinné domácnosti ze SJM**. Tvůrci zákona pravděpodobně chtěli usnadnit práci manželům a soudům, pro které by nyní mělo být jednodušší a rychlejší řízení o vypořádání SJM. Důsledkem této změny však je, že se manželé domáhají žalobami vypořádání hodnot spadajících do obvyklého vybavení domácnosti. Dalším důsledkem pak je nemožnost zúžení SJM až na tento okruh hodnot a je tedy nutné zrušit SJM úplně, což ovlivní další fungování manželského majetkového práva. Ani důvod ochrany těchto vymezených věcí před exekucí není adekvátní, protože již dříve nemohly být exekučně zabaveny ani dle OSŘ. Dle názorů mnohých je *„dokonce toto ustanovení legislativní chybou a nemělo by být aplikováno“* (srov. Králík).

Z oblasti množiny věcí patřících do SJM a potažmo majetkové podstaty je dále zajímavá **množina věcí určených k podnikání** - ty jsou dle § 207 IZ běžnou součástí SJM. Dle autorčina mínění je pro manžele výhodné, aby tyto věci smluvně dohodou vyjmuli ze společného jmění. Tímto krokem je možné předejít problémům, které by mohly nastat v případech (např. při rozvodu, insolvenční), kdy je společné jmění vypořádáváno a nepodnikajícímu z manželů by měla připadnout půlka věcí k podnikání, popř. její finanční náhrada. Autorka zastává názor, že by měly být věci určené k podnikání vyloučeny z majetkové podstaty především u fyzických osob - podnikatelů s povoleným oddlužením (s výjimkou zastavených věcí), analogicky jako tomu je u věcí potřebných k plnění pracovních úkolů, které z majetkové podstaty vyloučeny jsou. Jelikož by jejich zpeněžení mohlo zapříčinit znesnadnění či úplné znemožnění pokračování podnikání dlužníka a tím negativně ovlivnit výši jeho finančních příjmů. Toto by následně způsobilo například nemožnost splácení splátkového kalendáře při oddlužení. Nyní se již posuneme z oblasti obecné roviny insolvenčního řízení a zaměříme se na problematiku místa jednotlivých způsobů řešení insolvence.

Nejprve budou shrnuty zjištěné poznatky týkající se konkurzu. Ihned po prohlášení konkurzu má dopad na SJM jeho nutný zánik a vypořádání. V průběhu vypořádání (pokud je vůbec vypořádáváno a nespadá celý majetek automaticky do majetkové

podstaty dlužníka, což je častějším případem) pravděpodobně vznikne **pohledávka z titulu vypořádacího podílu** vůči manželu-dlužníkovi. Tato pohledávka je následně zařazena do uspokojování jako běžná pohledávka. Autorka s touto klasifikací pohledávky nesouhlasí a domnívá se, že by tato pohledávka měla spadat do zvýhodněného režimu jako např. pohledávky týkající se výživného či pracovněprávní pohledávky zaměstnanců. Pohledávka manžela je ke zmíněným pohledávkám analogická a bylo by tedy vhodné, aby byla uspokojena v plné výši a ne jako běžné pohledávky, a tedy většinou jen částečně. Přednost by pohledávka měla mít již i jen z důvodu udržitelnosti finanční situace rodiny, kdy druhý z manželů může mít značné potíže uživit sebe (popř. své děti) při výpadku příjmu manžela-dlužníka a ještě navíc s pohledávkou za částí svého majetku, který aktuálně nemůže použít, neboť byl zahrnut do majetkové podstaty.

Dále autorka navrhuje v návaznosti na fungující možnost společného oddlužení manželů nově zavést možnost **společného konkurzu manželů**, aniž by byl nutný zánik SJM (především v případě nařízení přeměny společného oddlužení v konkurz). Po zrušení či nepovolení oddlužení je dle současné legislativy na oba manžele prohlášen konkurz (na každého zvlášť) - tj. dvě soudní řízení, dvě majetkové podstaty, platby dvou odměn pro insolvenčního správce⁸. S tímto krokem se automaticky pojí zánik společného jmění manželů obou dlužníků a dle výkladu soudů rovněž odpadá důvod pro společné jedno řízení. Dle názoru autorky by mohlo být započato na návrh manželů jedno konkurzní řízení analogické k řízení o společném oddlužení (tj. manželé považováni za jednoho dlužníka a existuje jedna majetková podstata obsahující veškerý výlučný i společný majetek). Zájmy věřitelů by toto konsolidované řešení nijak nepoškodilo. Pro uskutečnění tohoto řešení by bylo nutné změnit/zrušit § 83a IZ - o nemožnosti spojení dvou insolvenčních řízení. Jedno společné řízení ve věci obou manželů a veškerý jejich majetek v jedné majetkové podstatě se již bezproblémově aplikuje i v případě oddlužení pomocí zpeněžení majetku (které je již velmi podobné konkurznímu zpeněžení majetku, jelikož se řídí ustanoveními o konkurzu). Pokud již při oddlužení společné insolvenční řízení manželů probíhá bez větších zádrhelů, není dle autorky důvod, aby tomu tak nemohlo být i při společném konkurzu manželů.

⁸ Pozn. Při společném oddlužení platí manželé dohromady nižší odměnu insolvenčnímu správci než kdyby platili dvě jednotlivé odměny.

V následujících odstavcích se zaměříme na problematická místa právní regulace oddlužení ve vztahu k manželskému majetkovému právu. Právní úprava po poslední Novele zaznamenala dvě zásadní novinky - společné oddlužení manželů a oddlužení pro fyzické osoby-podnikatele - především tomuto se následující shrnutí bude věnovat.

Společné oddlužení manželů v mnohém zjednodušilo postup manželů a omezilo možnou svévoli soudcovského rozhodování. S jeho uzákoněním však přibylo do insolvenčního zákona jen jedno nové ustanovení čítající čtyři věty, a to je vzhledem k obsáhlosti problematiky a jejím specifickým příliš málo. Oblastí dosud zákonem nezahrnutou je například otázka možného rozdělení insolvenčního řízení na dvě, pokud jeden z manželů neplní podmínky oddlužení a druhý ano, či pokud jeden z manželů zemře. S tímto se pojí problematika řešící, zda je nutné, aby oba manželé sdíleli stejný právní osud (manželé jsou v tomto případě považováni zákonem za jednoho dlužníka a tedy s předpokládaným stejným právním osudem pro oba). Toto platí v případech, kdy bylo jejich společné oddlužení zrušeno⁹ či nepovoleno. Musí být poté na oba prohlášen konkurz nebo může jeden z nich pokračovat v oddlužení? Dle autorčina názoru by mělo být možné po neplnění podmínek a zrušení/nepovolání oddlužení oddělit právní osoby obou subjektů a na jednoho z nich například prohlásit konkurz a druhému povolit pokračování v oddlužení. Konkurz pro oba by znamenal nepřiměřeně tvrdý postup soudu vůči spořádanému z manželů. Pro věřitele by navíc autorkou navržený postup neznamenal žádnou újmu. Dokonce je možné, že by dosáhli větší míry uspokojení svých pohledávek než při konkurzu (je pravděpodobné, že oddlužení bylo povoleno plněním splátkového kalendáře, protože manželé nevlastnili žádný významný majetek ke zpeněžení). S výše nastíněnou situací souvisí i případ, kdy sice oba v průběhu oddlužení plní podmínky, ale v konečné fázi jeden z nich nesplní podmínky pro odpuštění zbytku dluhů - i v tomto případě autorka navrhuje možnost odlišného právního osudu pro každého z manželů.

Dalším ze zákonem opomenutých specifických případů je **smrt jednoho z manželů** v průběhu společného oddlužení - přeživší manžel by měl dle zákona

⁹ Pozn. Zrušeno může být z důvodu porušení podmínek jedním z manželů, a to i za trvání manželství i v případě, kdy manželství již bylo rozvedeno, ale společné oddlužení dle insolvenčního zákona trvá nadále.

nadále splácet všechny závazky sám (i za zemřelého, protože manželé jsou považováni za jednoho dlužníka a posuzuje se existence manželství pouze ke dni podání návrhu na oddlužení - § 394a IZ). Autorka zastává názor, že by mělo být možné vyjmout přeživšího manžela z řízení o společném oddlužení manželů a nadále ho nechat splácet jen výlučně závazky své a spadající do SJM, nikoli výlučné závazky zemřelého z manželů - to je nepřiměřené a často neuskutečnitelné pro ovdovělého manžela. Všechny ze zmíněných situací jsou řešeny pouze rozhodnutími soudů a soudcům je tedy stále ponechána značná pravomoc při řešení dosud neřešených situací. V důsledku toho se prodlužují insolvenční řízení kvůli odvoláním k vyšším instancím.

V této druhé půli shrnutí změn vážících se k oddlužení se dostáváme k druhé důležité změně insolvenčního zákona, a sice k možnosti podstoupit za daných podmínek **oddlužení pro fyzické osoby-podnikatele**. Autorka přemýšlí nad tím, z jakého důvodu v Novele společně s tímto ustanovením není přidáno i ustanovení, které by upravovalo ostatní náležitosti vážící se k této novince, která má svá specifika - místo mzdy/platu mají tyto osoby příjmy z podnikatelské činnosti, nemohou tedy jistě určit výši svých příjmů na následující roky, s tím souvisí nemožnost výpočtu uspokojení věřitelů v minimální výši 30 %, aj. Do zákona by tedy mělo být přidáno alespoň stručné ustanovení s konstatováním, že v případě příjmů z podnikatelské činnosti se postupuje ve všech ustanoveních týkajících se oddlužení obdobně jako v případě mzdy/platu.

S možností oddlužení pro tyto drobné podnikatele se otevřela i nová alternativa usnadňující zbavení se neuspokojených pohledávek po skončení konkurzu pomocí instrumentu oddlužení. Dluhy, které zůstanou po skončení konkurzu neuspokojeny, mohou být dle upraveného seznamu pohledávek věřitelů vymáhány nadále (vymáhání může začít maximálně do 10 let od skončení konkurzu, pak je právo věřitelů promlčeno). Pro daný subjekt se může jednat o nekonečnou situaci, pokud není schopen své závazky zcela uhradit. Využije-li však volby oddlužení (které mu musí být povoleno, protože při skončení konkurzu pro nedostatek majetku či pro splnění rozvrhového usnesení, již nic nebrání povolení oddlužení i u osob s dluhy z podnikání - viz § 389 odst. 2), naskýtá se mu možnost být po 5 letech oprostěn od všech zbylých dluhů.

Posledním způsobem řešení insolvence, který byl v této práci zahrnut, je reorganizace. Její právní úprava ve vztahu k společnému jmění manželů je dle mínění autorky dostačující. V rámci řešení reorganizace má na SJM největší dopad skutečnost, že věci využitě k podnikání jsou součástí majetkové podstaty dlužníka. Případný nezdar řešení insolvence pomocí reorganizace je následován prohlášením konkurzu. Důsledky tohoto pak již řeší ustanovení týkající se konkurzu.

Poslední problematické místo, na které by autorka chtěla upozornit, se týká všech způsobů řešení insolvence a konkrétně jejich závěrečných fází. Je jím **vymazání údajů z insolvenčního rejstříku** o těch subjektech, které prošly insolvenční. Dle § 425 insolvenčního zákona se údaje o dlužníkovi znepřístupní po pěti letech od skončení insolvenčního řízení. Poté je na dlužníka nahlíženo, jako kdyby nikdy v insolvenčním řízení nefiguroval. Vzhledem k poslání insolvenčního rejstříku zajistit co možná nejvyšší míru publicity a možnost sledování průběhu řízení zastává autorka názor, že by tyto údaje neměly být vymazávány alespoň u podnikatelských subjektů především z důvodu větší podnikatelské jistoty pro jejich obchodní partnery.

Poslední Novela insolvenčního zákona přinesla zajímavé změny a posun pozitivním směrem, i nadále však zůstávají místa pro následné výkladové a interpretační diskuze. Již nyní se chystá další úprava insolvenčního zákona (zatím s nespécifikovaným obsahem). Autorka se v rámci této práce pokusila nastínit možné návrhy změn problematických míst stávající právní úpravy s dopadem na společné jmění manželů. Závěry však nepovažuje za dogmatické a domnívá se, že je nutná širší společenská diskuze nad směry, jakými by se měla právní úprava insolvence ubírat.

Seznam obrázků a tabulek

Obr. 1 Schéma diplomové práce	11
Obr. 2 Přípustnost oddlužení pro fyzické osoby	32
Obr. 3 Přípustnost oddlužení pro právnické osoby.....	33
Tab. 1 Počet jednotlivých insolvenčních případů s povoleným daným způsobem řešení insolvence (2008-2014)	28

Seznam literatury

Legislativa

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, vzpz.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (zrušen od 1. 1. 2014)

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, vzpz. (zrušen od 1. 1. 2008)

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, vzpp.

Insolvenzverordnung ze dne 5. 10. 1994 (BGBl. I S. 2866), ve znění poslední změny z 31. 8. 2013 (BGBl. I S. 3533)

Strafgesetzbuch ze dne 13. 11. 1998 (BGBl. I S. 3322), ve znění poslední změny z 21. 1. 2015 (BGBl. I S. 10)

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), vzpz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení. Sněmovní tisk 1120/0 pro 4. volební období. 2006 [cit. 28. 2. 2014] Dostupné z URL: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení. Sněmovní tisk 929/0 pro 6. volební období. 2013 [cit. 28. 2. 2014] Dostupné z URL: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=929&ct1=0>>.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, vzpz.

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, vzpz.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, vzpz.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech, vzpz.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, vzpz.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 7. 2010, 260/2010, Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2005, sen.zn. 22 Cdo 2211/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 ICdo 37/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. 1 VSPH 280/2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 2 VSPH 714/2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 102 VSPH 109/2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 2011, sp. zn. 3 VSPH 813/2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 6. 2014, sp. zn. 1 VSPH 966/2014

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 4. 2010, sp.zn. KSUL 70 INS 7235/2009

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem 16. 2. 2012, sp. zn. KSUL 77 INS 21993/2011.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 11. 2013, sp. zn. 42 INS 7361/2011

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 12. 2013, sp. zn. 74 INS 22950/2011

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. 11. 2014, sp. zn. 71 INS 5044/2011

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. 7. 2012, sp. zn. 54Co 222/2012

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. 44 INS 36938/2013

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 24 INS 19510/2014

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 59 INS 29667/2014

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 28 INS 4734/2014

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 33 INS 22854/2014

Insolvenční případ vedený u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 76 INS 7967/2012

Monografie

BEZOUŠKA, P. *Nový občanský zákoník - nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

BUDÍN, P., DADAM, A., KOZÁK, J., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3

ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: SAGIT, 2012. 1116 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. vyd. Praha: LINDE Praha, 2014b. 491 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 3. vyd. Praha: Leges, 2014a. 846 s. ISBN 978-80-87576-80-9.

MORAVEC, T. a HÁSOVÁ, J. *Insolvenční řízení*. Praha: C.H. Beck, 2013. 288 s. ISBN 978-80-7400-459-9.

NOVOTNÝ, P. a SYRŮČKOVÁ, I. *Nový občanský zákoník - Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014. 200 s. ISBN 978-80-247-5167-2.

ŠTĚPÁNOVÁ, S. *Společné jmění manželů a podnikání*. 1 vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2006. ISBN 80-251-1161.

ZUKLÍNOVÁ, M. a PSUTKA, J. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů - komentář s judikaturou*. Praha: Linde, 2012. 162 s. ISBN 978-80-8613-158-0.

Články

BURŠÍKOVÁ, J. *Společné jmění manželů a podnikání po 1. 1. 2014*. Rekodifikační noviny. Advokátní kancelář Havel, Holásek: 2013. [cit. 21. 2. 2015]. Dostupné z URL < http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/publikace/rekodifikacni_news_cz_2013_08.pdf>.

CELERÝN, J. *K některým změnám v insolvenčním zákoně účinným od 1. 1. 2014*. epravo.cz [online]. 21. 1. 2014, [cit. 21. 1. 2015]. Dostupný z URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-zmenam-v-insolvencnim-zakone-ucinnym-od-1-ledna-2014-93436.html>>.

DVOŘÁK, T. *Společné jmění manželů a insolvenční zákon*. Právní fórum, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, roč. 7, č. 2.

ČTK. *Snížíme počet poskytovatelů půjček na pětinu*. TÝDEN.CZ. [online]. 8. 3. 2015 [cit. 17. 3. 2015]. Dostupné z URL < http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/ministerstvo-snizime-pocet-poskytovatelu-pujcek-na-petinu_335646.html#.VQfssdKG91Y>.

HRDLÍK, M., KRAUS, R. *Podnikatelské oddlužení v novele insolvenčního zákona*. epravo.cz [online]. 18. 10. 2013, [cit. 21. 3. 2015]. Dostupný z URL: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/podnikatelske-oddluzeni-v-novele-insolvencniho-zakona-92613.html>>.

KAUSTA, P. *Nesouhlasím s premiérem, nový občanský zákoník by bylo podle mě dobré odložit* [rozhovor]. Právní linka [online]. 2013, [cit. 25. 2. 2015]. Dostupný z URL: <<http://www.pravnilinka.cz/nesouhlasim-s-premierem-novy-obcansky-zakonik-by-bylo-podle-me-dobre-odlozit-rika-advokat-petr-kausta>>.

KISLINGEROVÁ, E. *Odhad vývoje insolvencí v České republice v letech 2013 a 2014, výhled na další období*. 2013 [sborník]. IN: Insolvence 2013: Konec jedné etapy, začátek další?

KISLINGEROVÁ, E. *Hovoříme s prof. ing. Evou Kislingerovou, CSc. z VŠE v Praze*. Konkurzní noviny [online]. 21. 10. 2014, [cit. 6. 4. 2015]. Dostupný z URL: <<http://www.kn.cz/clanek/hovorime-s-prof-ing-evou-kislingerovou-csc-z-vysoke-skoly-ekonomicke-v-praze>>.

KRÁLÍK, M. IN: HRMOVÁ, M. *K právnímu režimu obvyklého vybavení rodinné domácnosti*. epravo.cz [online]. 10. 7. 2014, [cit. 21. 3. 2015]. Dostupný z URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravnimu-rezimu-obvykleho-vybaveni-rodinne-domacnosti-94678.html>>.

MAJEROVÁ, J. *Legislativny rámec riešenia úpadku podniku v podmienkach Európskej únie*. IN: *Insolvency 2014: Hledání cesty k vyšším výnosům* [sborník]. 2014

MEJSTRÍK, M. [vyjádření online] 8. 3. 2015. IN: ČTK. *Snížíme počet poskytovatelů půjček na pětinu*. [cit. 17. 3. 2015]. Dostupné z URL < http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/ministerstvo-snizime-pocet-poskytovatelu-pujcek-na-petinu_335646.html#.VQfssdKG91Y>.

Ministerstvo financí ČR: *Národní strategie finančního vzdělávání* [zpráva online]. 2010 [cit. 1. 2. 2015]. Dostupné z URL < http://www.nuov.cz/uploads/FG/Narodni_strategie_Financniho_vzdelavani_MF2010.pdf>.

MONIOVÁ, E. *Občanský zákoník vyvolal vlnu rozvodů*. Mladá Fronta. 21. 1. 2015, strana 1 a 9.

PACHL, L. *Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolvenční*. Konkurzní noviny [online]. 13. 7. 2011, [cit. 28. 1. 2015]. Dostupný z URL: < <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/par-poznamek-ke-spolecnemu-oddluzeni-manzelu-v-insolvenci>>.

PASEKOVÁ, M., BAŘINOVÁ, D., CRHOVÁ, Z. *Oddlužení a jeho sociální důsledek pro dlužníka*. 2013. IN: *Insolvency 2013: Konec jedné etapy, začátek další?* [sborník].

RICHTER, O. *K subjektivní přípustnosti návrhu na povolení oddlužení podle insolvenčního zákona po 1. 1. 2014*. epravo.cz [online]. 19. 12. 2013, [cit. 21. 1. 2015]. Dostupný z URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-subjektivni-pripustnosti-navrhu-na-povoleni-oddluzeni-podle-insolvencniho-zakona-po-1-1-2014-93106.html>>.

Sněmovní tisk. *Novela z. – Insolvenční zákon* [online]. 5. 3. 2013 [cit. 17. 3. 2015]. Dostupné z URL < <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=929>>.

TŘEŠŇÁK, S. *Oddlužení v historickém pohledu*. [online]. 16. 9. 2014, [cit. 21. 3. 2015]. Dostupný z URL: <<http://www.fasst.cz/oddluzeni-osobni-bankrot>>.

ŽÍTEK, K.. *Proč insolvenční zákon vstoupí v platnost o půlrok později*. Konkurzní noviny [online]. 21. 2. 2007, [cit. 8. 1. 2015]. Dostupný z URL: < <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/proc-insolvencni-zakon-vstoupi-v-platnost-o-pul-roku-pozdeji>>.

ŽIŽLAVSKÝ, M. *Poradna* [odpověď na dotaz]. 21. 10. 2013, [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z URL: < <http://asis.cz/Poradna/>>.

ŽIŽLAVSKÝ, M. *Když soudy „dlabou“ na pravidla*. Lidové noviny. 24. 11. 2014, strana 15.

Statistická data

Agentura FOCUS, Marketing & Social Research. Postoje obyvatel v ČR k předmanželské smlouvě [online]. Praha: Agentura FOCUS, Marketing & Social Research, 2012 [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z URL < <https://mbasic.facebook.com/notes/focus-marketingsocial-research/focus-postoje-obyvatel-%C4%8Dr-k-p%C5%99edman%C5%BEelsk%C3%A9-smlouv%C4%9B-z%C3%A1%C5%99%C3%AD-2010/478723925585/>>.

Česká národní banka: *Celkové zadlužení domácností* [statistická data online]. 2014 [cit. 1. 12. 2014]. Dostupné z URL < <http://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/celkove-zadluzeni-domacnosti-v-mil-kc/>>.

Česká tisková kancelář: *Za prioritu resortu justice označil premiér insolvence či exekuce* [online]. 24. 7. 2014 [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z URL < http://www.denik.cz/z_domova/za-priority-resortu-justice-oznacil-premier-insolvence-ci-exekuce-20140724.html>.

Český statistický úřad. *Věkové složení obyvatel* [statistická data online]. 2013 [cit. 15. 3. 2015]. Dostupné z URL < <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/130067-14>>.

Český statistický úřad. *Vdané ženy* [statistická data online]. 2014a [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z URL < [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9400413AD2/\\$File/130055140305.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9400413AD2/$File/130055140305.pdf)>.

Český statistický úřad: *Obyvatelstvo* [statistická data online]. 2014b [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z URL < [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/oby03211414.xlsx/\\$File/oby032114.xlsx](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/oby03211414.xlsx/$File/oby032114.xlsx)>.

Evidence úpadců. *Statistika povolených vyrovnání* [statistická data online]. 2015 [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z URL < [http://www.justice.cz/cgi-bin/sqw1250.cgi/upkuk/s_i6.sqw?vyber=0&nazev=&ico=&obec=&senat=&ktyp=&zacka=&rok=&soud=&MAXPOC=200&TYP_SORT=0&stav=11&od=1.1.2005&do=1.1.2008&akce=&aod=&ado=&fprijmeni=&frc=&prijmeni="](http://www.justice.cz/cgi-bin/sqw1250.cgi/upkuk/s_i6.sqw?vyber=0&nazev=&ico=&obec=&senat=&ktyp=&zacka=&rok=&soud=&MAXPOC=200&TYP_SORT=0&stav=11&od=1.1.2005&do=1.1.2008&akce=&aod=&ado=&fprijmeni=&frc=&prijmeni=)>.

Insolvenční rejstřík. Dostupné z URL: < <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do/>>.

Vývoj insolvencí v České republice [tisková zpráva online]. Praha: Creditreform s.r.o., 2014 [cit. 1. 12. 2014]. Dostupné z URL < http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/documents/TZ_vyvoj_insolvenci_06_2014.pdf>.

Vývoj insolvencí v České republice [tisková zpráva online]. Praha: Creditreform s.r.o., 2015 [cit. 1. 2. 2015]. Dostupné z URL < http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvence_2014.pdf>.

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Adéla Burdová		
STUDIJNÍ OBOR	N-EM-GPP Globální podnikání a právo		
NÁZEV PRÁCE	Vliv insolvenčního řízení na společné jmění manželů		
VEDOUCÍ PRÁCE	JUDr. Petr Frischmann, Ph.D.		
KATEDRA	KP - Katedra práva	ROK ODEVZDÁNÍ	2015
POČET STRAN	74		
POČET OBRÁZKŮ	3		
POČET TABULEK	1		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	<p>Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku vlivu insolvenčního práva na společné jmění manželů. Cílem práce je nalezení potenciálních problematických oblastí stávající právní úpravy týkající se řešení společného jmění manželů v rámci insolvenčního řízení a na tomto základě za využití judikatury identifikovat možné nejasnosti v oblasti aplikace a interpretace příslušných zákonů.</p> <p>Metodou vedoucí k dosažení cíle práce je analytický rozbor stávající právní úpravy i judikatury na základě teoretických poznatků z oblasti občanského i insolvenčního práva.</p> <p>Vyústěním práce je zhodnocení právní úpravy a návrh možných budoucích zpřesnění či úprav problematických ustanovení (z pohledu věřitelů, dlužníků či samotných manželů).</p> <p>Bylo zjištěno, že problematickými místy jsou především regulace společného oddlužení manželů, přípustnost oddlužení pro podnikatele a možné zavedení společného konkurzu manželů.</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	Insolvenční právo, Společné jmění manželů, Oddlužení, Konkurz, Reorganizace		
PRÁCE OBSAHUJE UTAJENÉ ČÁSTI: Ne			

ANNOTATION

AUTHOR	Adéla Burdová		
FIELD	N-EM-GPP Law in the Global Business Environment		
THESIS TITLE	The Influence of Insolvency Law on Joint Assets		
SUPERVISOR	JUDr. Petr Frischmann, Ph.D.		
DEPARTMENT	KP - Department of Law	YEAR	2015
NUMBER OF PAGES			
	74		
NUMBER OF PICTURES			
	3		
NUMBER OF TABLES			
	1		
NUMBER OF APPENDICES			
	0		
SUMMARY			
	<p>This diploma thesis is focused on issues of the influence of insolvency law on joint assets. The main aim of the thesis is to find potential problematic areas of the existing legislation regarding the joint assets during insolvency proceedings and on this basis using case law to identify possible ambiguities in the application and interpretation of applicable law.</p> <p>Method of achieving the goals of this thesis is to analyse existing legislation and case law based on theoretical knowledge of insolvency and civil law.</p> <p>The outcome of this thesis is evaluation of the legislation and draft of possible future modification of problematic provisions (from the perspective of creditors, debtors and spouses).</p> <p>It was found that bottlenecks are particularly regulation of spouses' debt relief, admissibility of debt relief for entrepreneurs and the possible introduction of a joint bankruptcy of spouses.</p>		
KEY WORDS			
	Insolvency Law, Joint Assets, Discharge of debts, Bankrupt, Reorganization		
THESIS INCLUDES UNDISCLOSED PARTS: No			